

Treball de Fi de Grau

Títol

La Comunicació No Verbal en els presentadors dels informatius de les 3 televisions més vistes a Catalunya durant el 2018: Antena 3, Tv3 i Telecinco

Autoria

Meritxell Lloret i Leire Ortigosa

Professorat tutor

Montse Bonet Bagant

Grau

Comunicació Audiovisual	
Periodisme	X
Publicitat i Relacions Públiques	

Tipus de TFG

Projecte	
Recerca	X

Data

Juny 2020

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:	La Comunicació No Verbal en els presentadors dels informatius de les 3 televisions més vistes a Catalunya durant el 2018: Antena 3, Tv3 i Telecinco			
Castellà:	La Comunicación No Verbal en los presentadores de los informativos de las 3 televisiones más vistas en Cataluña durante el 2018: Antena 3, Tv3 i Telecinco			
Anglès:	Non Verbal Communication in the news presenters of the 3 most watched televisions in Catalonia during 2018: Antena 3, Tv3 and Telecinco			
Autoria:	Leire Ortigosa i Meritxell Lloret			
Professorat tutor:	Montse Bonet Bagant			
Curs:	2019/20	Grau:	Comunicació Audiovisual	
			Periodisme	X
			Publicitat i Relacions Públiques	

Paraules clau (mínim 3)

Català:	Comunicació No Verbal, informatiu, presentador, Antena 3, Tv3, Telecinco, gestos, expressió facial, mirada, aparença, postura
Castellà:	Comunicación No Verbal, informativo, presentador, Antena 3, Tv3, Telecinco, gestos, expresión facial, mirada, apariencia, postura
Anglès:	Non Verbal Communication, informative, presenter, Antena 3, Tv3, Telecinco, gestures, facial expression, look, appearance, posture

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:	Anàlisi de 4 dels elements de la comunicació no verbal (gestos, mirada i expressió facial, postura i aparença) per part dels presentadors dels informatius de les tres televisions més vistes a Catalunya al llarg del 2018 (Antena 3, Tv3 i Telecinco). Comparativa d'aquests 4 elements entre les tres televisions per conèixer si hi ha patrons comuns en aquesta comunicació no verbal.
Castellà:	Análisis de 4 de los elementos de la comunicación no verbal (gestos, mirada y expresión facial, postura y apariencia) por parte de los presentadores de los informativos de las tres televisiones más vistas en Cataluña en 2018 (Antena 3, TV3 y Telecinco). Comparativa de estos 4 elementos entre las tres televisiones para conocer si hay patrones comunes en esta comunicación no verbal.
Anglès:	Analysis of 4 of the elements of non-verbal communication (gestures, look and facial expression, posture and appearance) by the news presenters of the three most watched televisions in Catalonia throughout 2018 (Antena 3, Tv3 and Telecinco). Comparison of these 4 elements between the three televisions to see if there are common patterns in this non-verbal communication.

ÍNDEX

1. Introducció	4
2. Preguntes de recerca	6
3. Metodologia	6
4. Marc teòric.....	11
4.1. La comunicació no verbal.....	11
4.2. Sobre aparença.....	15
4.3. Sobre gestos	22
4.4. Sobre expressió facial i mirada	24
4.5. Sobre postura.....	27
5. Anàlisis dels informatius	31
5.1. Antena 3.....	31
5.1.1. Sobre aparença.....	31
5.1.2. Sobre gestos.....	37
5.1.3. Sobre expressió facial i mirada	42
5.1.4. Sobre postura.....	46
5.1.5. Taula resum	48
5.2. Tv3	48
5.2.1. Sobre aparença.....	49
5.2.2. Sobre gestos	55
5.2.3. Sobre expressió facial i mirada	58
5.2.4. Sobre postura.....	63
5.2.5. Taula resum	66
5.3. Telecinco.....	66
5.3.1. Sobre aparença.....	67

5.3.2. Sobre gestos	69
5.3.3. Sobre expressió facial i mirada	73
5.3.4. Sobre postura.....	75
5.3.5. Taula resum	76
6. Discussió i conclusions.....	77
6.1. Taula comparativa resum entre les 3 televisions.....	77
6.2. Sobre aparença.....	79
6.3. Sobre gestos	87
6.4. Sobre expressió facial i mirada	91
6.5. Sobre postura.....	95
6.6. Conclusions finals	99
7. Referències	104

1. INTRODUCCIÓ

Aquest és un treball a partir del qual es vol conèixer la importància de la comunicació no verbal per part dels presentadors de diferents informatius.

La comunicació és un aspecte fonamental dins la nostra societat. Aquesta es compon de la verbal i la no verbal, tot i que en la majoria dels casos aquesta última passa força desapercebuda. És per això que volem posar èmfasi en la comunicació no verbal i comprovar si, en aquest cas, respon o no a alguns patrons establerts i quines són les emocions que es transmeten amb aquesta part de la comunicació.

En primer lloc, justifiquem la importància d'aquest treball. Tal com s'ha esmentat, es tracta d'un treball que analitza un dels elements dels informatius, concretament els presentadors. De forma més específica, aquest treball se centra en els presentadors dels telenotícies vespre, ja que la seva franja horària els converteix en els informatius més vistos del dia. És per això que compten amb una gran audiència i que, per tant, d'alguna forma o altra, influeixen a gran part de la població. Tenint en compte que aquests telenotícies són contingut audiovisual, s'entén que gran part de la informació arriba al receptor a través de l'àudio, però un gran gruix d'informació arriba, també, a través del sentit de la vista. A això és al que ens referim quan parlem de la comunicació no verbal en aquest camp.

Així doncs, els gestos dels periodistes, les expressions facials i corporals, les mirades, els colors dels quals vesteixin, etc. són elements que l'audiència percep quan consumeix un informatiu de televisió. A més, dins del gran nombre de periodistes que poden participar d'un informatiu, els presentadors, que condueixen el programa des de plató, són els que apareixen major temps en pantalla i, per tant, són els que tenen més incidència en aquesta audiència. És a partir d'aquí que decidim que és interessant estudiar sobre la comunicació no verbal per part dels presentadors de telenotícies, atenent que el que aquests transmetin amb el seu cos, serà percebut per l'audiència.

Som conscients que aquest és un camp molt ampli, i per això hem decidit acotar-ho de la següent manera:

Primerament, hem decidit escollir 3 televisions en les quals basarem el nostre treball. Així doncs, ens centrarem en les 3 més vistes al llarg de l'any 2018 a Catalunya (Tv3,

Telecinco i Antena3). Cal tenir en compte que aquest és un treball que s'ha començat a finals del 2019 i això és el que ens ha portat a decidir-nos per les més vistes de l'any anterior. A més, hem escollit fer l'anàlisi en el mes de gener del 2020.

Com bé s'ha comentat, ens fixarem en els telenotícies vespre, ja que aquests són els que tenen més audiència. Dins d'aquests telenotícies, pararem atenció als presentadors que estan a plató, ja que són els que apareixen més temps en pantalla al llarg de l'informatiu.

Finalment, tot i la importància que sabem que tenen el plató, la il·luminació i tots aquests elements en la comunicació no verbal, nosaltres hem decidit centrar-nos només en la figura del presentador, per poder estudiar-lo millor.

Per tant, podríem definir el nostre objectiu general de la següent manera: en aquest treball pretenem analitzar l'ús de la comunicació no verbal per part dels presentadors de telenotícies vespre de les tres televisions més vistes al territori de Catalunya al llarg del passat 2018. Així doncs, queda també clar que el nostre objecte d'estudi són els presentadors dels telenotícies vespre d'aquestes tres televisions.

Evidentment, aquest és un objectiu que inclou alguns de més específics:

- Per una banda, ens interessa descriure com és la comunicació d'aquests presentadors, sempre centrant-nos en la comunicació no verbal i, estrictament, en la figura del comunicador
- Per altra banda, volem conèixer si aquests presentadors tenen o no algunes pautes pel que fa a la forma de comunicar no verbalment, i en cas que sí que en tinguin, saber si són iguals per les tres cadenes o no
- A més, volem concretar quines són les diferències i similituds entre aquestes tres televisions, pel que fa a la forma de comunicar, no verbalment, dels presentadors

Així doncs, en aquest treball oferirem, en primer lloc, una base teòrica sobre la comunicació no verbal i què implica o què pot implicar cadascun dels moviments i les decisions que prenguin els presentadors en aquest camp. Això ens servirà per dur a

terme una anàlisi dels presentadors seleccionats i a partir d'aquí poder començar a assolir els nostres objectius.

Per una banda, resoldrem quin és l'estil comunicatiu dels presentadors de cada televisió (de les 3 televisions escollides), i després ens disposarem a oferir una comparativa entre aquests. Serà aleshores quan podrem respondre quines són les similituds i diferències en aquesta forma de comunicar entre aquests presentadors i les cadenes seleccionades.

Un cop resolguem aquestes qüestions i hàgim assolit, per tant, els nostres objectius, oferirem unes conclusions que serviran per tancar aquest treball.

2. PREGUNTES DE RECERCA

Per assolir els objectius d'aquest treball ens hem plantejat algunes preguntes que ens disposem a resoldre un cop acabada la recerca. Aquestes preguntes són:

- En els llibres d'estil de les televisions es menciona la comunicació no verbal? Què se'n diu d'ella?
- Hi ha alguna forma concreta de comunicar no verbalment en les televisions? És a dir, se segueixen algunes pautes? (sempre referint-nos als presentadors i presentadores dels telenotícies escollits)
- Els presentadors d'una mateixa televisió comuniquen, no verbalment, de la mateixa manera? I si els comparem amb els de les altres televisions escollides?
- Què es vol transmetre i/o què es transmet per part d'aquests presentadors amb cada aspecte de la comunicació no verbal (gesticulació, roba, moviments, etc.)?

3. METODOLOGIA

És evident que el camp que pretén estudiar aquest treball, la comunicació no verbal per part dels presentadors de telenotícies, és molt ampli i ens ha sigut necessari acotar i definir molt clarament com i a partir de quins elements estudiarem aquest tema.

Per poder realitzar aquest estudi, hem escollit tres cadenes de televisió. El criteri de selecció han estat les dades d'audiència, és a dir, aquelles que han estat més vistes durant l'any 2018 a Catalunya. Hem escollit l'any 2018, ja que aquest treball es va iniciar el 2019, de manera que l'any més actual i que ja tingués les dades tancades

era aquest. Així doncs, i tenint en compte les dades dels portals Statista i IDESCAT, les tres televisions més vistes van ser Tv3, Telecinco i Antena 3 i, per tant, són en les quals ens basarem.

Pel que fa a les tres cadenes, comparteixen un element comú que val la pena destacar. Aquestes televisions no fan un sol informatiu diari, sinó que en tenen de matí, de migdia i de vespre. Nosaltres hem decidit centrar-nos en els del vespre, ja que tal com indiquen les mateixes dades d'Statista i IDESCAT són els telenotícies amb més audiència i, per tant, els que influeixen en un major nombre de persones.

Dins de la franja vespertina dels telenotícies, el nostre centre d'anàlisi es troba en la figura dels presentadors i presentadores d'aquests programes, concretament els que estan a plató. Aquesta selecció l'hem fet considerant que són les persones que apareixen més estona en pantalla durant tot el programa i les encarregades de conduir aquests informatius, fet que ens facilita l'anàlisi que volem fer.

Un cop determinades les tres cadenes, els informatius i els presentadors, cal especificar com es durà a terme aquesta anàlisi.

En primer lloc, cal especificar la franja de temps durant la qual es farà l'anàlisi de la comunicació no verbal d'aquests presentadors. Com que aquest és un treball que es du a terme durant un llarg període de temps i que abasta bona part de l'any 2020, hem decidit agafar tots els telenotícies vespre de les tres cadenes (Antena 3, Telecinco i Tv3) que van ser emesos durant el mes de gener de l'any 2020.

Finalment, i tal com es veurà en el marc teòric, és complicat oferir una definició de comunicació no verbal, ja que segons l'autor que es prengui de referència comprendrà uns elements o uns altres. Nosaltres hem decidit centrar-la en **gestos, aparença, expressió facial i postura**. Així doncs, deixem de banda tots aquells elements que envolten el subjecte en qüestió com podrien ser el decorat i/o la il·luminació, i ens centrem només amb el presentador o els presentadors en qüestió. Som conscients que quan una persona està veient un telenotícies, tots els altres elements visuals estan incidint en com aquesta persona rep la informació, però tenint en compte que aquest és un treball amb certes limitacions, hem decidit obviar aquests altres elements.

Així doncs, i tenint en compte diversos estudis d'autors ben diferents com Flora Davis (1998), Richard F. Haase (1972) o Howard S. Friedman (1998), nosaltres hem optat per proposar una fitxa d'anàlisi que conté els elements següents:

- Roba i colors: Aquí veurem quina roba vesteixen els presentadors i les presentadores. Ens fixarem doncs en quines peces de roba porten i quins colors predominen en aquesta vestimenta. Arranquem el treball essent conscients que, en la televisió, els colors de roba acostumen a estar condicionats pel croma i que, a més, hi ha estampats que no es poden portar a l'hora d'estar davant de càmera perquè fan efectes visuals no desitjables.
- Gestos: En aquest apartat inclourem tant els corporals com els facials.
- Mirades (dins i fora de càmera): Veurem cap a on dirigeix la mirada l'interlocutor al llarg del seu discurs i del discurs del seu company si és que en té.
- Drets o asseguts (postura): Ens fixarem en si fan el programa dempeus o asseguts, i també quina postura adopten, tant si estan drets com si no.

Un cop determinat tot això i, per tant, coneixent el punt de partida d'aquest treball, el primer pas ha estat el de fer una primera cerca de llibres d'estils i manuals d'ús de diverses televisions per saber si s'hi menciona o no la comunicació no verbal i, en cas afirmatiu, veure quina és la referència que en fan. Així doncs, aquest treball ja s'ha dut a terme coneixent que, per exemple, en televisions com la de Canal Sur (encara que aquesta no afecti directament al nostre treball) o aquelles que estan sota el paraigua de la CCMA sí que es menciona algun aspecte referent a la comunicació no verbal, però ni se li dedica un apartat específic ni se la menciona en profunditat.

Cal matisar que per la realització d'aquest treball no tindrem en compte l'audiència com a tal. Això vol dir que, evidentment, parlarem de com pot percebre l'audiència allò que els presentadors comuniquen de forma no verbal tenint en compte els elements mencionats anteriorment, però ho farem sempre prenent com a referència estudis previs a aquest treball que es mencionen i s'expliquen en el marc teòric, i no pas amb enquestes ni entrevistes a l'audiència d'aquests mitjans.

A partir d'aquí, podem afirmar doncs que aquest és un treball que es basa, en gran part, en una cerca documental. Es pretén trobar un seguit d'estudis i documents que

ens ofereixin les eines necessàries per poder analitzar els gestos, les expressions facials, la roba (aparença) i la postura dels presentadors, i aleshores serà feina nostra fer un visionat dels informatius vespre del mes de gener de les tres cadenes escollides i analitzar la comunicació no verbal dels seus presentadors, tenint en compte aquests estudis que s'hagin seleccionat.

A part d'aquesta recerca i anàlisi, també es realitzaran algunes entrevistes que ens permetin obtenir informació de primera mà sobre la comunicació no verbal a la teoria i a la pràctica. Per una banda, es vol contactar amb un parell d'experts en comunicació no verbal perquè ens puguin oferir informació amb una perspectiva global. És a dir, que ens permetin saber què entenen ells per comunicació no verbal, què cal tenir en compte quan es parla d'això, etc. Per altra banda, es pretén buscar algun contacte en dues de les televisions de les quals es fa l'anàlisi, perquè ens proporcionin informació sobre la televisió en concret, si tenen o no un llibre d'estil que els especifiqui als presentadors com comunicar de forma no verbal, com escullen la roba que portaran aquests presentadors, etc.

En aquest punt i ja realitzat el treball, ens cal matissar que una de les entrevistes que preteníem fer era a Clara Cabezas, periodista i encarregada de programació i imatge a Tv3, però no essent possible s'han buscat altres alternatives. Tampoc s'han aconseguit entrevistes de cap persona participant en els informatius de les altres dues televisions però, a falta d'això, s'ha entrevistat a Laia Servera, la presentadora de l'Info K de Tv3. Així doncs, amb aquesta opció alternativa s'ha aconseguit la informació referent a aquesta televisió. A més, tenint en compte que es tracta d'un informatiu per a nens petits i on, per tant, cal cuidar més tots els detalls dels que nosaltres parlem, es tracta d'una font completament vàlida i que, fins i tot, ens pot comentar aspectes que d'altres treballadors d'aquestes televisions no podrien.

En el cas dels informatius d'Antena 3, no s'ha pogut analitzar el mes de gener perquè la majoria dels vídeos no estaven disponibles per veure'ls, així que s'ha optat per fer-ho del mes de març, per disposar dels vídeos a la carta durant el període de realització del treball. Abans de prendre aquesta decisió es van comparar els vídeos disponibles del mes de gener amb els dels altres mesos, i un cop confirmat que se seguïen les

mateixes maneres de fer en aquests diferents informatius i que, per tant, això no afectaria la nostra anàlisi ni resultats, vam considerar adient aquesta opció.

4. MARC TEÒRIC

4.1. LA COMUNICACIÓ NO VERBAL

Quan parlem de comunicació no verbal (CNV, a partir d'ara) és molt complicat, o potser fins i tot impossible, oferir una sola definició amb la qual tothom hi estigui d'acord. Així doncs, són molts els autors que han parlat sobre ella i hi ha diversos estudis al respecte, però no tots l'entenen de la mateixa manera. Val la pena mencionar, malgrat això, que hi ha qui sí que s'atreveix a afirmar que sí que hi ha una única definició de CNV, com Virginia Luzón (2020), doctora en comunicació audiovisual, qui diu que "comunicació no verbal és tot allò que completa la comunicació verbal de la persona, del cos". Tot i això, i tenint en compte que no és una definició acceptada universalment, ens acollim a la idea que aquesta definició única no existeix.

Des de Jesuïtes Educació i la Universitat Oberta de Catalunya (2018) s'ofereix una definició a partir de la qual sí que podríem treballar. Es parla de la comunicació no verbal com aquell procés de comunicació mitjançant el qual es transmet un missatge a través de gestos, signes o indicis; és a dir, sense paraules. Aquesta podria ser una definició fàcil d'acceptar com a vàlida, però és massa general i cal especificar què s'entén per "gestos, signes o indicis". Realment, és aquí on comencen les discrepàncies entre autors.

Gema Sánchez, de la Universitat d'Estudis Internacionals de la Xina, ofereix una classificació força detallada del que es podria entendre que inclou la comunicació no verbal i que coincideix amb el criteri d'alguns altres autors (Sánchez, 2009). Així doncs, ella diu que a l'hora de parlar de CNV, un dels aspectes que cal tenir en compte és el paralenguatge. Per tant, les qualitats físiques del so, així com els modificadors fònics, els sons fisiològics i/o emocionals i altres elements "quasilèxics" com la vocalització i la consonantització formen part d'aquesta comunicació segons aquesta autora.

Ana María Cestero (2020) coincideix amb aquesta idea i afirma que "el paralenguatge és compost per tots aquells signes sonors però no lingüístics". També hi afegeix la quinèsica, que implica els gestos, les maneres a l'hora de moure's per dur a terme l'acte comunicatiu i les postures que adopten les persones, les posicions estàtiques.

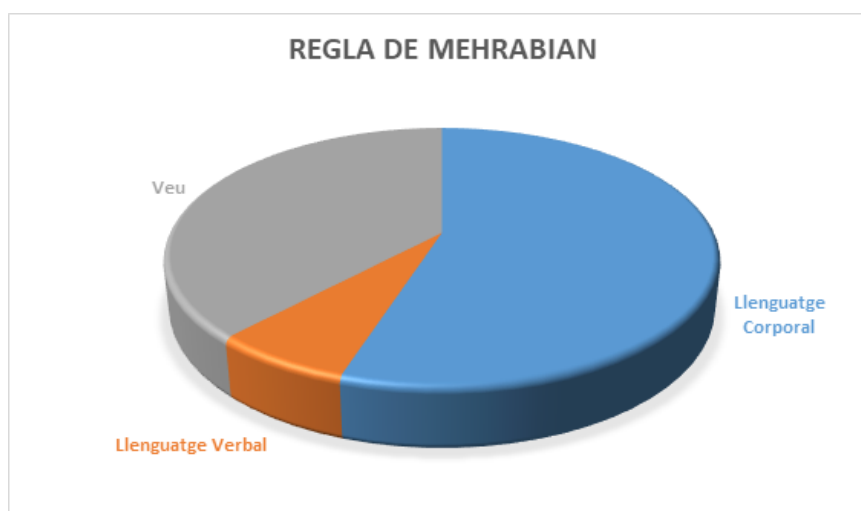
D'altra banda, també parla de proxèmica i aquí en menciona tres de diferents: en primer lloc, la proxèmica conceptual, que vindrien a ser les creences i els hàbits de les persones atenent l'espai on es troben. També parla d'una proxèmica social, que sorgeix a l'hora de relacionar-nos amb altres persones. I en tercer lloc, distingeix la proxèmica interaccional, que vindrien a ser les distàncies que prenen els interlocutors durant l'acte comunicatiu.

Finalment, Sánchez parla de la cronèmica on, de nou, en menciona tres tipus: la conceptual, que fa referència a la importància i valoració del temps. La social, que depèn directament del concepte que tinguem de "temps" i que està directament relacionada amb les trobades socials. I la interactiva, que és la durada dels signes a través dels quals ens comuniquem.

Ana María Cestero (2020) està d'acord amb aquests elements i afegeix que dins de la CNV hi ha quatre sistemes que són bàsics. En un primer esglaó hi situa els signes culturals. Seguidament fa referència als signes de CNV, dins dels quals hi destaca el paralenguatge i la quinèsica i afirma que "aquests dos elements són els més importants perquè conformen l'estructura bàsica i funcionen en qualsevol activitat comunicativa". En tercer i quart lloc hi col·loca aquells elements que, tal com ella mateixa diu, són dimensions de l'espai i el temps. Aquests són la proxèmica i la cronèmica respectivament, tot i que els defineix com a secundaris.

Virginia Luzón (2020) també coincideix amb aquests elements com a aquells que conformen la CNV i matisa que "el cos és l'instrument". Per tant, tot el que fa referència al cos, excloent només les paraules en si, és el que conforma aquesta comunicació. Així doncs, fa referència al cos, la roba, el com parlem i fins i tot l'entorn al qual ens exposem o decidim exposar-nos, com dominem cadascun dels escenaris. Ara bé, malgrat que Luzón considera que aquests elements formen un tot i que no hi ha cap que sigui més important o imprescindible que altre, també afirma que hi ha un que no té per què estar sempre present, el paralenguatge. Destaca que aquest és especialment interessant en la docència o quan es vol comunicar a infants, però que en àmbits com conferències TED i similars, aquest pot ser latent o no fer-ne ús, de forma indiferent.

Val la pena, en aquest moment, fer referència al que es coneix com la Regla de Mehrabian: Albert Mehrabian (1972) va proposar una distribució en percentatges dels 3 grans elements que, segons aquest autor, formen part de la comunicació i va afirmar que només un 7% d'allò que comuniquem ho fem a través de les paraules. La resta d'informació prové de com parlem (38%) i del llenguatge corporal (55%).

Font: Elaboració pròpia

Així doncs, reprement les idees de Virginia Luzón, la comunicació no verbal també es pot entendre com aquella que exclou tots els elements sonors, siguin o no paraules. En el mateix article de Jesuïtes Educació i la UOC prèviament mencionat es matisa la definició que ells mateixos ofereixen dient que comunicació no verbal és aquella que es du a terme a través del que és visual. És a dir, expressió facial, gestos, postura i aparença. A més, ofereix una definició de cada un d'aquests conceptes.

S'entén que l'expressió facial és "el termòmetre més clar que mostra el tipus d'emocions que sentim i on focalitzem la nostra atenció al comunicar-nos" (Jesuïtes Educació i UOC, 2018). Així doncs, el rostre té l'habilitat de comunicar sense necessitat de paraules i és una de les formes més fàcils d'expressar aquests sentiments.

D'altra banda, els gestos és un altre dels canals de comunicació no verbal, però que té un major component cultural. Dintre dels gestos podem diferenciar entre els il·lustradors, que acompanyen el discurs verbal, els emblemàtics, que per ells

mateixos tenen sentit i els reguladors o d'afecte, que transmeten sentiments i dirigeixen la interacció.

També s'han mencionat les postures, que es refereixen a com orientem o exposem el cos segons el grau d'interès que tinguem en l'acte comunicatiu. A més, amb la postura també es pot transmetre l'estat emocional i influeix en l'estat d'ànim.

I, finalment, l'aparença informa sobre qui és la persona que està duent a terme l'acte comunicatiu. Ens informa de la seva edat, sexe, cultura, origen, condició socioeconòmica, etc. Aquest és un dels canals que més influeixen en la CNV, sobretot tenint en compte que l'aparença d'una persona és el primer estímul que rebem d'ella i d'on rebem una gran quantitat d'informació en una primera presa de contacte.

De totes les opcions que hi ha per definir la comunicació no verbal, per aquest treball tindrem en consideració aquesta que acabem de desenvolupar de Jesuïtes Educació i la Universitat Oberta de Catalunya, perquè és aquella que deixa de banda absolutament tots els elements sonors que acompanyen la comunicació verbal. Ja hem vist que no tots els qui s'han pronunciat sobre la CNV estan d'acord amb això.

És cert que són molts els autors que han escrit sobre el tema i s'han dut a terme diversos estudis i investigacions, però ben pocs els que han centrat el seu estudi en la comunicació no verbal en la televisió i molts menys els que s'han fixat especialment en els presentadors de telenotícies.

En la comunicació audiovisual, tal com el seu nom indica, hi ha una part de la informació que arriba al receptor en forma d'àudio, de so, però també juga un paper molt important aquella informació que s'emet en forma d'imatge i, per tant, de forma no verbal. De fet, tal com diu José Lorenzo García (2000), l'impacte d'un missatge en el receptor està condicionat en un 20% pel so i el 80% restant és feina de la part visual, de les imatges. A més, cal tenir molt en compte que és imprescindible evitar discordances entre el missatge oral i el no verbal perquè aquest s'emeti de forma clara i inequívoca.

Ana María Cestero (2020) discrepa d'aquests percentatges proposats anteriorment. Ella considera que l'impacte de la CNV és un element molt important en l'acte

comunicatiu, però que no té un pes del 80 %. “En general les xifres varien, però l'impacte de la CNV conformaria més d'un 50%, la quinèsica un 30% i el paralenguatge un 20%”. No obstant això, Cestero comparteix la idea que la CNV té un pes important per entendre el missatge i ho explica a partir d'un exemple. És evident, doncs, que una mateixa expressió, per exemple “Sí”, pot significar afirmació, ironia o d'altres i per saber a quina de les opcions correspon cal basar-se en la comunicació no verbal; per exemple, en la gesticulació de la cara.

Per aquest motiu cal que els presentadors de telenotícies, com a subjectes influents que són en les nostres societats, tinguin molt en compte que el cos comunica per ell mateix de forma constant i involuntària, tant a través dels gestos que es fan, com de les postures que s'adopten i que, per tant, del seu llenguatge corporal dependrà que l'audiència rebi les informacions d'una manera o una altra (Davis, 2010).

Ara bé, malgrat haver vist que no hi ha cap definició establerta de la CNV, del concepte que sí que es pot oferir una definició única i acceptada és de “llenguatge corporal”. Tal com es defineix en el diccionari *Definición ABC*, “el llenguatge corporal és aquell que estudia les referències expressives, comunicatives, que ostenten els nostres moviments corporals i, alhora, aquells gestos conscients, inconscients, apresos o somatogènics¹, sempre que siguin no orals”.

Com ja s'ha mencionat, sí que hi ha autors que s'han dedicat a estudiar i parlar sobre la comunicació no verbal i, de fet, alguns d'ells s'han centrat en algun dels quatre àmbits que a nosaltres més ens interessin: aparença, gestos, expressió facial i mirades i postura. A continuació presentem un recull d'estudis que seran molt útils a l'hora d'analitzar aquests quatre elements que considerem que formen part de la comunicació no verbal.

4.2. SOBRE APARENÇA

El 1971, Lüscher va proposar el Test de Lüscher on parlava sobre la preferència o el rebuig d'alguns colors segons l'estat d'ànim de la persona. Aquest test parteix de relacionar la teoria dels colors fonamentals i complementaris amb aquelles necessitats

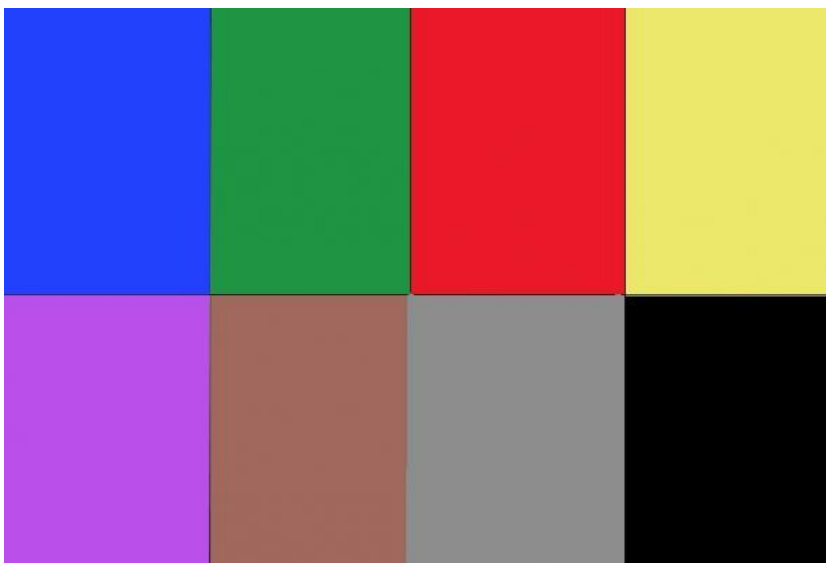
¹ Que s'origina en les cèl·lules somàtiques, aquelles cèl·lules que conformen el cos d'un organisme pluricel·lular

que intervenen en els mecanismes psicològics. És a dir, que es busca una relació entre els estímuls cromàtics, aquells que són causats pels colors que veiem, i les reaccions psicològiques de les persones que estan veient el color en concret. A més, es considera que aquest és un fenomen universal, que el comparteixen totes les persones independentment de quin sigui el seu context cultural. És un sistema nerviós que tots els individus compartim i que permet respondre a aquest estímul que és causat pels colors.

Així doncs, el Test de Lüscher parteix de les següents afirmacions:

- Els colors tenen un significat objectiu que provoca a tots els individus la mateixa reacció psicològica.
- Cada persona afegeix una manera subjectiva de veure cada color, ja sigui de preferència cap al color en qüestió, o de rebuig.

A continuació es mostren els colors del test tal com els col·loca aquest autor:

Font: Elaboració pròpia

Amb això afirma que els individus perceben les diferents gammes cromàtiques d'igual manera i que fins i tot experimenten les mateixes sensacions en veure un color, però que cada individu afegeix un caràcter subjectiu que implica que, cap a un mateix color, una persona pot manifestar rebuig i una altra persona, preferència.

Els colors que s'utilitzen en aquest test s'anomenen "colors de Lüscher", i es tracta d'una gamma diferent de la que podríem trobar en els objectes quotidians, ja que tenen una saturació cromàtica particular. Lüscher va escollir aquests colors en particular atenent al fet que generaven un impacte tant psicològic com fisiològic en les persones que els observaven i els va classificar de la següent manera:

1. D'una banda hi ha els que anomena colors bàsics o fonamentals:

Són aquells colors que considera que representen les necessitats psicològiques més fonamentals de l'ésser humà i per això reben aquest nom. Els colors que formen part d'aquesta categoria són el blau (considerat com aquell que posa de manifest la necessitat de satisfacció i afecte), el verd (representa l'actitud cap a un mateix i la necessitat d'autoafirmar-se), el vermell (excitant i que representa la necessitat d'actuar immediatament) i el groc (que es relaciona amb la projecció, la necessitat de buscar horitzons i anticipar-se a alguna situació).

Lüscher considera que aquells individus que mostren preferència per aquests colors, presenten una psicologia equilibrada, lliure de conflictes i sense repressions.

2. D'altra banda hi ha els que anomena colors complementaris:

A diferència dels mencionats anteriorment, Lüscher afirma que mostrar preferència pels colors d'aquesta categoria és mostra de situacions d'estrès i d'actituds negatives i de manipulació. Malgrat això, afegeix que preferir aquests colors també és indicador de persones que tendeixen poc al rebuig.

Els colors que s'inclouen en aquesta categoria són el violeta (que representa transformació, però també inestabilitat i certa immaduresa), el marró cafè (es considera que està directament relacionat amb el que és corporal, però que alhora denota poca vitalitat. A nivells de preferència extrema podria denotar estrès), el gris (que indica indiferència, neutralitat i possible aïllament, tot i que també bones formes i prudència) i, finalment, el negre (indicador d'abandonament i/o renúncia, i a nivells extrems podria denotar protesta i angoixa).

3. Hi ha un color al marge d'aquestes dues categories, que és el blanc:

Aquest funciona com a contrast a tots els colors mencionats anteriorment, però es considera que no juga cap paper fonamental a l'hora d'avaluar els significats psicològics en els quals es basa el test.

El Test de Lüscher, com molts d'altres, ha rebut crítiques diverses, sobretot pel fet que hi ha una part d'interpretació subjectiva i que depèn molt, per tant, de criteris personals. Ara bé, la classificació que proposa dels colors bàsics i els complementaris és ben útil a l'hora d'analitzar, per exemple, la roba que porten els presentadors dels telenotícies durant l'informatiu.

Un altre autor que proposa una teoria referent a la relació entre colors i formes de percebre la realitat és Edward De Bono, que presenta un mètode que relaciona colors, sentiments, emocions, avantatges i inconvenients. Es tracta del mètode dels Barrets dels sis colors (1985), on, com el nom indica, hi ha sis barrets diferents, a cadascun dels quals se li ha atorgat un color diferent i que representen, alhora, diferents formes de prendre decisions segons com es vegi o percebi la realitat.

Aquesta és una tècnica que fou creada per avaluar les diferents formes de respondre davant de diverses situacions, i en la que, com hem vist, sis possibles reaccions responen a sis colors diferents. Cal destacar que els sis colors i les sis possibles formes de reaccionar no estan relacionats de forma aleatòria, sinó que es tracta d'una assignació atenent a una consideració ja establerta, en l'àmbit social, de cada color (Corbin, 2016).

Així doncs, els sis colors que De Bono proposa i els conceptes que relaciona a cadascun d'ells són els següents (vegeu el requadre a la següent pàgina):

	<ul style="list-style-type: none"> • Es tracta d'un color que denota neutralitat i que, per tant, si es proposa una solució escollint el blanc, es tractarà d'una solució efectiva. Implica una resposta centrada totalment en la informació, que té en compte quina se'n necessita, quina manca i com obtenir-la.
	<ul style="list-style-type: none"> • Relacionat directament amb allò emocional. Consisteix en l'expressió de sentiments, pressentiments, intuïcions i emocions sense necessitat de justificar-se, i això podria comportar la discriminació de certes persones.
	<ul style="list-style-type: none"> • Està directament vinculat a la negativitat. Aquest color denota una reacció que generaria altres problemàtiques, es considera un color crític i vinculat a estratègies.
	<ul style="list-style-type: none"> • Considerat un color positiu. Representa una visió completament optimista on es busca aquells aspectes més atractius i interessants de cada proposta.
	<ul style="list-style-type: none"> • Aquí parlem d'un color que denota creativitat. Les reaccions que impliquen el color verd són aquelles que obren noves portes, sorgeixen noves idees i noves opcions.
	<ul style="list-style-type: none"> • Quan parla del color blau el relaciona directament amb el concepte de control. És un color que denota la capacitat de dirigir un procés, de definir un problema i d'establir una seqüència que permeti resoldre la situació en concret.

Font: Elaboració pròpia

Així doncs, l'aspecte i la imatge que les persones projectem és un pilar fonamental dins de la comunicació no verbal i per això en aquest àmbit cal posar de manifest la importància de la forma de vestir, ja que transmet una gran quantitat d'informació, sobretot en el cas dels personatges públics (Aparicio, 2007). La nostra indumentària no només és la forma visible de les nostres intencions, sinó que, en la vida quotidiana, la forma de vestir és a partir del que ens interpreten i interpretem als altres (Casablanca et al. 2014).

A la nostra societat existeixen diferents codis de vestimenta que es poden dividir entre els que se centren en sectors i àmbits socials i professionals i els que formen part de la identitat cultural. Aquests últims fan referència a una sèrie de valors o, fins i tot, de tradició. En el cas del nostre treball, ens centrarem en els codis que fan referència a l'àmbit professional.

Els comunicadors que surten per televisió han de ser aparentment propers a la gent i mostrar naturalitat. És per això que la roba que porten en cadascuna de les emissions adquireix un rol important. Segons José Rodríguez (2015), llicenciat en comunicació audiovisual i doctor en comunicació, la forma de vestir més adequada pels

presentadors de telenotícies és la figura d'un home que porti trajo i corbata. A més, afegeix que aquest model permet que hi hagi el distanciament necessari amb el televident, la qual cosa converteix al presentador en una figura que transmet autoritat.

A més, cal destacar que hi ha certs elements clau en la vestimenta que denoten formalitat. Bárbara de Senillosa (2010) menciona en el cas dels homes la camisa, jaqueta, corbata i pantalons, com les quatre peces essencials que conformen el model adequat que s'ha de seguir en esdeveniments formals, com és el cas d'un telenotícies. En el cas de les dones, el tipus de vestimenta és més variada i no hi ha cap peça concreta que detoni més formalitat que altra. No obstant això, és cert que peces de roba com vestits o faldilles mostren un aspecte més arreglat i formal.

Laia Servera (2020), presentadora del programa de Tv3 Info K, comparteix aquesta idea. A més, considera que existeix una correlació entre la temàtica del que s'està explicant i la roba que porten els presentadors. "Això no vol dir que jo seleccioni la roba en funció de què explicaré, ja que moltes vegades l'estat d'ànim de la persona també influeix, però hi ha dies més marcats (com atemptats, especials de la Covid-19), que requereixen una vestimenta més seriosa".

Cal tenir en compte que els patrons de formalitat en la manera de vestir no són universals. Les peces de roba i la forma en què s'utilitzen depenen de cada país en funció de les tendències de moda d'aquella zona, el clima, les tradicions o els diversos factors culturals. Malgrat això, la globalització de les grans cadenes de moda estan fent que cada vegada ens assemblem més en la forma de vestir entre els diferents països.

Respecte als països d'Europa, hi ha uns patrons bastant comuns. Així doncs, les persones que desenvolupen feines que fan referència a negocis o a temes empresarials són les que tendeixen a vestir de manera més formal i clàssica. Entre les principals peces de roba, les que més destaquen són els trajos clàssics de colors foscos, en el cas dels homes; i els vestits o trajos de jaqueta amb un tallat formal, per les dones (Protocolo y Etiqueta, 2013).

Emi Charles (2013), assessora d'imatge de professionals de la tecnologia, considera que existeixen "3 + 1 nivells" en la forma de vestir i situa els presentadors en el quart nivell, al qual li atribueix més formalitat. Les peces que ella considera que denoten aquest major grau de formalitat són el traje blau o gris, la camisa blanca sense butxaques i algun pantaló o faldilla de llana de color fosc. A més, atribueix la vestimenta formal a una sèrie de missatges, entre ells la seguretat, el lideratge, la serietat i el respecte.

Tal com s'ha comentat, els patrons de vestir cada vegada són més semblants a tot arreu. Abans s'han comentat el tipus de peces de roba que es consideren formals als països europeus, i aquests tenen força semblança amb Mèxic. Malgrat formar part d'un altre continent, es considera que el vestuari més utilitzat en els homes de negocis o executius és el traje fosc de tall clàssic, acompanyat d'una corbata i de sabates tancades amb cordons (Protocolo y Etiqueta, 2006).

A grans trets, la correcció i la moderació en el vestuari són aspectes obligats, ja que, en cas contrari, poden fer que el televident resti importància o credibilitat a la informació. En el cas del gènere dels informatius, les robes que són més atrevides (samarretes o pantalons més colorits o amb molts dibuixos o estampats) no són pròpies, sinó que aquestes es troben més aviat en formats específics (programes juvenils o més informals).

Laia Servera (2020) ho afirma, ja que diu que, en els telenotícies, el patró de vestimenta és molt més rígid i formal que no pas a l'Info K, on hi té força més llibertat. "El que es busca en aquest programa és generar proximitat i, com que va destinat a nens i nenes, generarem més proximitat amb un vestit divertit que amb americana".

Ara bé, cal destacar una sèrie d'aspectes a tenir en compte en el vestuari dels presentadors de telenotícies:

- Les bruses o camises de color blanc causen problemes a l'hora d'ajustar la il·luminació a les càmeres, ja que és un color que produeix saturació.

- Les peces de roba que contenen formes ratllades o quadrats no són adequades perquè amb la càmera produeixen un efecte òptic, amb el qual sembla que la peça de roba canvia constantment.
- Les peces amb escots pronunciats o les espatlles descobertes no són massa recomanades perquè en plans tancats provoquen sensació de cos nu.
- Un excés d'accessoris tampoc és recomanable perquè distreu l'atenció de l'espectador i pot fer sorolls que els micròfons poden captar

Aquests punts apareixen en alguns llibres d'estil, com per exemple el del Canal Sur Tv. Malgrat això, en aquests llibres d'estil no es menciona la comunicació no verbal de forma directa, sinó que com a molt se'n menciona algun aspecte concret, com els recentment citats.

4.3. SOBRE GESTOS

McNeill va proposar, al 1993, la que es va convertir en una de les classificacions més conegudes sobre l'ús dels gestos en les comunicacions i va considerar quatre tipus de gestos: icònics, metafòrics, il·lustratius i dítics. El que sí que diu que tenen en comú totes les tipologies de gestos és que són simbòlics, en el sentit que, amb les diferents parts de cos es representen coses diferents que van relacionades amb el discurs verbal al qual acompanyen. És cert que McNeill parla, doncs, d'uns gestos que acompanyen a un discurs parlat, però aquesta teoria és extrapolable a situacions en la que els gestos són l'única forma de comunicació que es produeix en un moment donat.

Quan parla dels gestos *icònics* es refereix a aquells "gestos que expressen algun aspecte concret" i que, per tant, representen algun objecte determinat i ofereixen informació sobre aquest, com podria ser la seva mesura, la seva relació amb l'entorn, la forma, etc. Aquests gestos ofereixen el que podrien considerar-se imatges transparents sobre l'objecte en qüestió.

Els gestos *metafòrics* són força semblants als icònics, però en comptes de referir-se a objectes o coses tangibles, fan referència a idees abstractes. Per exemple, un gest

metafòric podria ser el fet d'assenyalar amb el dit cap amunt mentre es diu "tinc una pregunta".

D'altra banda, McNeill considera que els gestos *il·lustratius* són aquells que acompanyen el discurs verbal i que posen èmfasi, recalquen o matisen el que s'està dient. A més, serveixen o poden servir per substituir alguna paraula en una situació difícil, i es considera que s'utilitzen de forma intencionada. Es tracta de moviments generalment molt simples i que podrien diferenciar-se en dues fases, per exemple, moviment amunt i avall de la mà. Es diu que tenen una funció pragmàtica en el diàleg, ja que indiquen quines són aquelles frases o paraules més importants del discurs.

I finalment, els gestos *díctics* són aquells que serveixen per assenyalar o seleccionar objectes. Són els primers que s'aprenen quan som petits i que serveixen per referir-nos a coses del nostre entorn, i no només per assenyalar elements físics, sinó també, per exemple, per assenyalar enrere fent referència al "passat" o per indicar direccions.

Tal com diu l'especialista en intel·ligència emocional i comunicació Pau Forner Navarro (2020), hi ha alguns gestos que les persones tendeixen a fer en situacions concretes i per això se'ls ha pogut assignar un significat. Així doncs, per exemple, que una persona es tapi alguna part de la cara amb les mans es considera una mostra d'inseguretat o desconfiança o, fins i tot, que sigui producte d'algun pensament negatiu. Això es podria concretar encara més de la següent manera:

Un dels gestos més comuns a l'hora de cobrir-se la cara es tracta de tapar-se la boca amb la mà. Això podria significar que l'interlocutor està amagant alguna cosa. D'altra banda, tocar-se el nas durant l'acte comunicatiu pot significar que s'està mentint. També és comú veure que una persona es rasca el coll mentre parla, i això podria voler dir que té dubtes sobre el que està dient. Finalment, portar el dit o alguna cosa cap a la boca pot significar nerviosisme o inseguretat.

És molt fàcil transmetre emocions o estats d'ànim a partir dels gestos. Així ho afirma Virginia Luzón (2020) i ho complementa Laia Servera (2020) en explicar que el simple fet d'agafar constantment les targetes que els presentadors porten a la mà transmet inseguretat. Servera considera que "t'aferres molt a les targetes perquè no saps què fer i quan t'agafes a elles et sents més protegit".

A més, cal tenir en compte no només quins gestos es fan al llarg de l'acte comunicatiu, sinó també el com es fan. Gesticular mantenint les mans obertes i mostrant les palmes expressa honestedat i sinceritat, però si es manté el puny tancat, implica el contrari. També es poden mantenir les mans a les butxaques, i això mostra una actitud desinteressada en l'acte comunicatiu. D'altra banda, mantenir les mans a les butxaques però amb els polzes per fora denota, sobretot en el cas dels homes, un intent de mostrar-se confiats i amb autoritat enfront d'una persona per qui se senten atrets o davant d'una situació en què se sentin amenaçats. Mantenir només els polzes a les butxaques és una forma de mostrar una actitud sexualment oberta, ja que es tracta d'emmarcar la zona zenital, i també denota absència de por.

Entrellaçar els dits de les mans denota ansietat i actitud reprimida. Aquest és un gest que es pot evitar fàcilment si se sosté algun objecte a les mans i és una solució a la qual moltes persones que han de parlar en públic s'hi acullen. Contràriament, posar en contacte les puntes dels dits expressa seguretat i confiança. Utilitzar una mà per aguantar-se l'altre braç per darrere de l'esquena demostra una necessitat de controlar-se a un mateix i podria expressar una necessitat de controlar els nervis o frustració. Finalment, recolzar les mans a la cintura és una forma de mostrar-se subtilment agressiu i més gran pel que fa a la presència física. Com més es mostri i s'exposi el pit, més agressivitat i creixement es transmet.

4.4. SOBRE EXPRESSIÓ FACIAL I MIRADA

Paul Ekman, un dels psicòlegs pioners en estudiar les emocions i expressions facials i considerat, avui dia, un dels psicòlegs més destacats del s. XXI, va definir, el 1972, sis emocions bàsiques. A partir d'aquí va iniciar un estudi sobre la conducta no verbal i les expressions facials que posen de manifest o oculten aquestes emocions.

Ekman va veure que hi havia algunes emocions bàsiques que eren presents a totes les cultures, a escala universal. En va destacar sis, que foren: ira, fàstic, por, alegria, tristesa y sorpresa. D'altra banda, va considerar que hi havia algunes emocions secundàries, com l'orgull, la culpa o la vergonya, però va posar de manifest que aquestes eren emocions que depenien de la cultura de cada zona i que, a més, es desenvolupaven més endavant, cap a l'adolescència.

Cal tenir en compte que la cara no expressa una sola emoció, sinó un conjunt d'elles. Això és degut al fet que el cervell consta de diverses parts que estan interconnectades entre elles, i el resultat és que en cada expressió facial es pot parlar de percentatges de diferents emocions.

Atenent a tot això, Ekman i el seu company Friesen van proposar, el 1981, un Sistema de Codificació de l'Acció Facial (FACS), un sistema descriptiu que es basa en l'anatomia dels músculs de la cara i que permet registrar canvis facials segons l'acció d'aquests músculs. Aquest sistema consisteix, doncs, a observar cadascun dels músculs individuals de la cara i relacionar-los amb alguna acció facial que permetrà assignar una expressió a aquest moviment. Les accions que destaquen aquests autors i a les que cal parar atenció són:

- Elevació de la part interior de les celles
- Elevació de la part exterior de les celles
- Descens de les celles formant un triangle, ajuntant les celles
- Elevació de la parpella
- Elevació de les galtes que provoca un lleuger tancament de les parpelles
- Arrufar el nas
- Desplaçament de la comissura dels llavis enrere i amunt
- Descens de la comissura dels llavis
- Elevació de la barbeta
- Allargament de la comissura dels llavis
- Tensar dels llavis
- Unir i estrènyer els llavis
- Separar els llavis
- Descens de la mandíbula obrint la boca

- Dilatació de les fosses nasals
- Reducció accentuada de les parpelles

A partir d'aquí, consideren que les sis emocions bàsiques s'expressen de la següent manera:

- Ira: Destaca el moviment de tirar la mandíbula endavant i pressionar els llavis
- Fàstic: Destaca l'acció d'arrufar el nas
- Por: Destaca l'elevació de les parpelles superiors
- Alegria: Destaca l'acció de moure la comissura dels llavis cap enrere i amunt
- Tristesa: Destaca el fet de baixar la part exterior de les celles i la comissura dels llavis
- Sorpresa: Destaca l'acció de baixar la mandíbula, obrint la boca

A l'hora de parlar de les expressions facials també cal tenir molt en compte la mirada de l'interlocutor. De fet, el contacte visual és un dels elements més potents en la CNV i funciona com a connector entre les persones que estan duent a terme l'acte comunicatiu (Toledo, 2016).

Mantenir contacte visual amb la persona amb qui ens estem comunicant és important, sobretot atenent al fet que això facilita l'escolta activa i a més provoca una reacció de complicitat entre aquests interlocutors. Tal com diu César Toledo (2016), consultor de comunicació i expert en l'anàlisi del comportament no verbal, és possible "escoltar amb la mirada". Per a això, el primer pas imprescindible és el d'establir contacte visual. Val a dir que si aquesta és una acció que facilita l'escolta activa, quan ens referim a la comunicació no verbal sense elements sonors això es fa encara més imprescindible.

Laia Servera (2020) està d'acord amb aquesta idea i considera que, en el cas dels presentadors, mirar a la càmera dóna una sensació de comunicar més directament. És per això que, quan es fan discursos institucionals, s'utilitza el mateix recurs de mirar a la càmera. No obstant això, quan en un informatiu hi ha algun convidat, aquest

sempre mira al presentador i no a la càmera, ja que el que comunica de forma directa amb l'espectador és el presentador.

Toledo també destaca el fet que desviar la mirada en un moment donat provoca reaccions en la persona amb la qual s'està produint l'acte de comunicació. Així doncs, dirigir la mirada cap a qualsevol lloc pot indicar desinterès en la comunicació, vergonya o inseguretat, però també pot ser una forma d'assenyalar algun element en concret. Malgrat aquesta possibilitat de desviar la mirada i que l'acte comunicatiu segueixi funcionant, aquest autor destaca la importància de recuperar, de forma regular, el contacte visual amb l'altra persona.

Un altre motiu que podria justificar apartar la mirada en un moment donat seria per reflexionar. César Toledo assegura que en aquests casos es reconeix la mirada, ja que és una mirada perduda o fins i tot desenfocada.

També destaca que hi ha persones que tenen més facilitat per mantenir el contacte visual, sobretot les persones més extravertides, i que a les persones introvertides els acostuma a suposar un sobreesforç el fet de mantenir aquest contacte visual constant amb altres persones. Per tant, la mirada també ens pot servir per conèixer lleugerament si una persona té més o menys facilitat per relacionar-se amb el seu entorn.

Un altre aspecte que Toledo destaca sobre les mirades és que quan es vol transmetre una informació especialment rellevant o es busca emfatitzar una paraula o un concepte en concret, es fa especialment important establir contacte visual amb la persona a qui es vol dirigir la informació.

4.5. SOBRE POSTURA

"La postura és la clau no-verbal més fàcil de descobrir" (Davis, 2010). Segons Flora Davis, el primer que cal buscar a l'hora d'observar la postura de les persones és el seu "eco". Així doncs, Albert Scheflen (1964) va descobrir que, sovint, les persones fan les seves postures en imitació a les que han vist en les altres persones. Per exemple, dos amics que es vegin sovint tendiran a acabar seient de la mateixa manera, com si es tractés d'un mirall. A això és al que ens referim quan parlem d'"eco" de les actituds corporals. Scheflen també va posar de manifest que cada persona té

un ventall extremadament limitat de postures i que cada persona acaba reproduint sempre els mateixos patrons.

En l'apartat *Sobre Gestos* ja s'han mencionat algunes idees que es podrien repetir aquí sobre què transmet estar amb els braços plegats, o amb un braç subjectant l'altre, etc. Però com són postures que s'adopten només en l'àmbit dels braços les deixarem en aquell apartat i aquí ens centrarem més aviat en el cos en conjunt. En tot cas, sí que valorarem aquí el com es posicionen les cames, perquè no les hem pogut especificar en cap apartat anterior. Considerem que els gestos que es fan amb les cames no són comparables amb els que es fan, per exemple, amb els braços.

El publicista Christian Leis (2020) proposa un seguit de significats assignats a algunes postures en el llenguatge no verbal. En primer lloc, menciona el fet que una persona s'amagui darrere d'alguna altra o d'algun objecte quan està parlant, implica que busca alguna forma de protecció. Per tant, denota certa inseguretats i transmet la idea que l'interlocutor no està del tot segur del que està dient o que té por de dir-ho per si anés errat.

Per altra banda, parla d'una *postura expansiva* que implica mantenir els peus lleugerament separats i els braços mig oberts ensenyant les palmes de les mans. En aquest cas, el que s'està demostrant és que la persona és totalment honesta amb el que està dient i que no té res a amagar. És una forma, per tant, de "guanyar-se la confiança del públic". Aquesta és una postura molt interessant a tenir en compte a l'hora de referir-nos als presentadors dels telenotícies, per allò que es transmet.

També menciona la *postura en jarras* i la defineix com una forma de demostrar major presència i autoritat davant la persona amb qui s'està duent a terme el procés comunicatiu. Consisteix en una postura en la qual els peus s'obren a l'alçada de les espatlles i les mans es recolzen a la cintura. Leis matisa que, en aquesta postura, com més es forci el pit enfora més agressivitat es denota. Així doncs, el fet de treure pit transmet que una persona sent que té poder i control sobre l'altra o les altres. És una forma d'expressar orgull, superioritat i agressivitat.

Pau Forner Navarro (2020) menciona algunes postures atenent a la posició de cames que s'adopta i destaca la idea que les cames ens indiquen el desig que pot tenir una

persona de seguir en el lloc on està, o les ganes que pugui tenir de marxar del lloc en qüestió.

En primer lloc, que un peu estigui més avançat que l'altre pot ser un indicador que hi ha alguna cosa en aquella direcció que desperta més l'interès de la persona, que no pas l'acte comunicatiu en què s'hi trobi immers. Per tant, posa de manifest que si es vol demostrar interès cap a la persona amb qui s'està duent a terme l'acte comunicatiu, cal que els peus estiguin encarats cap a l'altra persona.

L'acció d'encreuar les cames és una actitud més aviat defensiva en la que la persona en qüestió protegeix els seus genitals. És una postura tancada que, segons el context, pot voler dir que es rebutja a l'altra persona i/o que es vol tallar el procés comunicatiu. Que en una conversa una de les persones es mostri amb els braços i les cames creuades pot voler dir que ha desconnectat per complet d'aquesta. De fet, segons l'estudi dut a terme per Allan i Bárbara Pease (2010), les persones que durant una conversa es mantenen amb aquesta postura tancada, després recorden menys detalls. Això demostra que és una postura que actua com a barrera davant l'acte comunicatiu.

També hi ha diverses postures que es poden adoptar amb les cames a l'hora de seure. Així doncs, seure amb una cama recolzada sobre l'altre, postura típicament masculina, posa de manifest una actitud competitiva o ganes de discutir. També hi ha l'opció de seure amb les cames molt separades, i aleshores es parla d'un gest que transmet territorialitat i, fins i tot, dominació. Per contra, seure amb les cames creuades, que és una postura que tradicionalment s'ha associat més a les dones que no pas als homes, denota introversió i timidesa. Finalment, seure amb les cames creuades però mantenir-les en paral·lel i lleugerament premudes és un símbol de feminitat i denota ganes d'oferir un aspecte més juvenil i sensual.

Cal recuperar la idea mencionada prèviament d'"eco" de la postura, i és que en el moment en què el procés comunicatiu s'està duent a terme amb una persona amb la qual es té certa relació i confiança, les postures que s'adopten poden veure's influïdes per aquest context i poden ser més aviat semblants a les de l'altra persona que no pas les que adoptaria el subjecte en qüestió (Leis, 2020).

En resum, la comunicació no verbal és una branca de la comunicació que ha estat estudiada per diversos autors i que comporta una gran varietat de discrepàncies entre ells. Aquest és un concepte del qual no hi ha una definició exacta i tampoc hi ha del tot definit què cal tenir en compte quan es parla d'aquesta CNV. Així doncs, hi ha autors que la tenen en compte des d'una perspectiva estrictament "no verbal" i que, per tant, no inclouen els elements sonors, mentre que altres consideren que aquests segons també en formen part.

A més, dins del terme de comunicació no verbal s'hi poden incloure diversos aspectes a tenir en compte: gestos, colors, vestimenta, moviments i expressions facials, entre d'altres. És per això que no tots els autors que han estudiat sobre el tema s'han centrat en el mateix aspecte, sinó que cadascun ha adoptat una visió de la comunicació no verbal més orientada en un o diversos d'aquests aspectes més concrets. Així doncs, és complicat poder veure si la majoria d'ells comparteixen o no les opinions sobre aquests elements mencionats. Per exemple, Paul Ekman se centra en les emocions i expressions facials, mentre que McNeil posa èmfasi en els gestos, i aquests són només dos dels autors que s'han mencionat en aquest marc teòric. Per aquest motiu, és complex veure si hi ha semblances entre les idees o interpretacions que en fan d'aquesta forma de comunicació.

No obstant això, sí que es pot determinar una idea clara que comparteixen tots els autors i és que tots i cadascun dels aspectes mencionats i que fan referència a la comunicació no verbal (gestos, colors, expressions facials...) serveixen per transmetre algun missatge o part d'aquest.

5. ANÀLISIS DELS INFORMATIUS

Abans de començar les anàlisis d'aquests informatius, volem mencionar un concepte que considerem que cal tenir en compte. Ens referim als "informatius d'autor". Les televisions que hem analitzat tenen molt de renom en el nostre territori (recordem que van ser les tres més vistes en el 2018 a Catalunya) i alguns dels seus presentadors tenen tant de recorregut en aquest àmbit que s'han acabat formant el seu propi personatge a l'hora d'adoptar el rol d'informadors. Tant és així que fins i tot, en programes com el Polònia, s'han fet paròdies d'aquestes personalitats i els seus trets més característics.

5.1. ANTENA 3

Els informatius de la nit del mes de març d'Antena 3 no segueixen sempre els mateixos patrons. Un dels elements que més destaca és que varia el nombre de presentadors. Normalment, entre setmana sol conduir l'informatiu el mateix presentador, però als caps de setmana ho fan de dos en dos.

A més, a diferència d'altres cadenes com Tv3, de la que veurem l'anàlisi més endavant, la secció d'esports esdevé una secció diferenciada. És per això que a l'hora de consultar els telenotícies, l'apartat d'esports no hi apareix. El contingut de l'informatiu en si se centra únicament a notícies de caràcter general (política, economia, internacional, cultura...).

Malgrat això, hi ha d'altres pautes que es mantenen força constants en els informatius d'aquesta cadena. Algunes d'elles són la vestimenta, la gesticulació o la postura. A continuació es comentaran aquests aspectes de forma més detallada.

5.1.1. SOBRE APARENÇA

Ja hem vist que els informatius d'entre setmana i els de cap de setmana no són estrictament iguals, sinó que, per exemple, canvien el nombre de presentadors.

Pel que fa als dies lectius, la major part dels dies el presentador és un home, tot i que del dia 2 al 6 de març també apareix la figura d'una presentadora a l'hora de comentar els gràfics i les dades que apareixen al croma. La resta de dies lectius, sí que és sempre el mateix home qui presenta els informatius.

Aquesta estructura canvia els caps de setmana, que sempre compten amb la presència de dos presentadors. Cal destacar que hi ha caps de setmana en què apareixen dos homes i altres que apareix un home i una dona.

En primer lloc, analitzarem la roba del presentador que condueix els informatius dels dies lectius.

Abans d'això, però, fem una petita referència a quins són els plans es fan servir en aquests informatius. Els presentadors no apareixen sempre asseguts i enquadrats en pla mig, sinó que també se'ls aprecia de cos sencer, el que facilita poder analitzar la roba de forma completa incloent els pantalons i les sabates.

En primer lloc, el més evident és que el presentador sempre vesteix amb trajo fosc, tot i que no sempre és del mateix color.

Dels vint-i-dos dies que el presentador condueix l'informatiu (recordem que els dies que es tenen en compte per a aquest són els lectius), dinou porta trajo negre. Els altres tres dies el porta blau o gris.

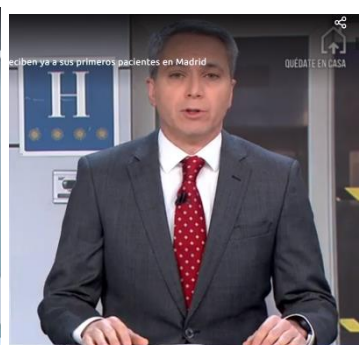
Aquí en tenim alguns exemples extrets de l'informatiu d'Antena 3:

23/03/2020

31/03/20

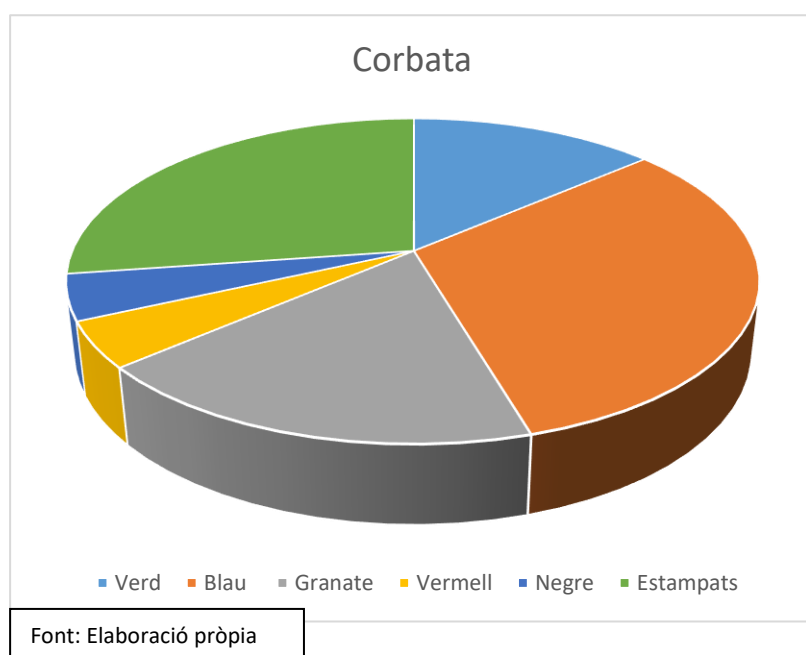

10/03/20

Malgrat ser colors diferents, les tonalitats dels tres tipus de trajos que porta són fosques. De fet, quan el presentador apareix de cos sencer, més allunyat de la càmera, costa diferenciar el color del trajo. Els colors que porten més confusió i que costen una mica més de diferenciar són el blau i el negre.

Cal afegir que el color de l'americana es correspon amb el dels pantalons. És a dir, quan porta americana negra, també porta pantalons negres. I això també passa amb el gris i amb el blau. Pel que fa al color de la camisa, no varia. Sempre és blanca.

El que sí que varia és el color de la corbata. En aquest apartat, es diferencien les corbates que són de colors llisos i les que tenen estampats. Tal com apareix al gràfic següent, predominen els colors llisos.

Del total dels vint-i-dos dies lectius, el presentador porta set dies la corbata blava (no totes les tonalitats de blau són iguals, de manera que hi ha dies en què aquest color és més fort i dies en què és més clar). Seguidament, els colors que predominen són el granat i el verd, cadascun dels quals els porta tres dies. Finalment trobem el color de corbata vermella i negra, que tan sols les porta un dia.

No obstant això, i tal com s'aprecia al gràfic, també hi ha dies on s'aprecien estampats a la corbata. Aquests són presents un total de set dies. La majoria dels estampats combinen ratlles de colors foscos (blau i verd), tot i que hi ha només un dia que porta la corbata amb quadrats.

A continuació, presentem l'anàlisi dels presentadors dels informatius del cap de setmana. Aquests programes, com s'ha mencionat prèviament, són conduïts sempre per dos presentadors, normalment un presentador home i una presentadora dona. A excepció d'això, els dies 28 i 29 de març, l'informatiu el van conduir dos homes.

Per fer l'anàlisi, primer tindrem en compte la figura masculina i després la femenina.

Pel que fa als presentadors, sempre vesteixen amb trajo i segueixen el mateix patró de roba que el presentador dels dies lectius. Els colors principals per aquest trajo són el negre, el blau marí i el gris fosc. Totes les tonalitats d'aquests colors són molt fosques, per la qual cosa també costa diferenciar exactament el color. A la següent imatge es pot apreciar aquesta dificultat:

29/03/20

El presentador de l'esquerra porta el trajo de color blau marí. Es podria pensar que el fet que es vegi d'aquest color podria ser fruit de la il·luminació, però el presentador de la dreta sí que porta el trajo negre i això ens permet diferenciar aquests dos colors de tonalitats fosques. Tal com passava amb el presentador dels dies lectius, el color del pantaló sempre es correspon amb el color de l'americana.

Pel que fa a la camisa, sempre és blanca excepte en una ocasió que el presentador la porta de color blau molt clar, de manera que si no ens hi fixem, podria passar desapercbut i semblar que la camisa és blanca.

28/03/20

Si ens fixem en la imatge, costa de diferenciar, però es veu que el color de la camisa del presentador de la dreta és blanca i la del presentador de l'esquerra és més aviat blavosa.

Finalment, només falta analitzar els colors de la corbata d'aquests presentadors. A diferència del dels dies lectius, els colors de la corbata dels presentadors del cap de setmana no tenen colors únics, sinó que sempre porten aquesta peça de roba amb un estampat ratllat. Ara bé, malgrat que totes segueixin el mateix patró, els colors que combinen són foscos, però no sempre els mateixos. Així doncs, entre ells destaquen el negre, el verd, el blau i el vermell. En algunes ocasions, la corbata te les ratlles blanques, tot i que aleshores són molt més fines que les de color fosc. D'aquesta manera, la corbata és una de les peces de roba que sempre és de tonalitat fosca.

Passem ara a analitzar la vestimenta de la presentadora dona.

Pel que fa a les peces de roba, no sempre segueixen el mateix patró, com hem vist que sí que passava amb els presentadors masculins, qui sempre porten trajo. En el cas de les presentadores, les peces de roba són més aviat canviants. Hi ha dies, per exemple, en què la presentadora porta americana i, per contra, hi ha dies que no. En les següents imatges s'exemplifica aquesta distinció:

15/03/20

22/03/20

21/03/20

Pel que fa als colors, no són tan foscos com els que mencionàvem abans, sinó que tendeixen a ser més cridaners i llampants. A més, destaca el fet que la presentadora sempre vesteix d'un únic color. Així doncs, quan porta samarreta i americana totes dues peces són del mateix color.

Si ens fixem en els informatius que hem analitzat, la presentadora tendeix a vestir amb colors que destaquen força i contrasten amb els colors foscos que vesteixen els presentadors. A l'informatiu següent, del 21 de març, es pot apreciar aquest aspecte:

Tal com es veu, la presentadora vesteix amb un color més atrevit i lluminós, mentre que el presentador porta uns colors més foscos. Ara bé, a la corbata del presentador hi ha una tonalitat de vermell bastant semblant a la del jersei de la dona. Això es podria associar a una intenció o necessitat de transmetre una correlació entre tots dos presentadors.

Quan es fa referència a l'aparença, és evident que els colors són importants, però també ho són, en sí, les peces de roba que porten aquests presentadors. Tal com s'explica en el marc teòric, la forma de vestir transmet un missatge important. A més, quan es tracta de personatges públics, la vestimenta es converteix en un aspecte essencial que aporta molta informació sobre el missatge que es vol donar. Segons el doctor Juan José Rodríguez (2008), els presentadors han de vestir de manera formal.

En el cas dels presentadors dels informatius d'Antena 3, tots segueixen patrons de vestimenta formal. Els homes van sempre amb trajo de colors foscos i corbata. Laia Servera (2020) explica que en el cas dels informatius el patró de vestimenta és més rígid que no pas en el programa que ella condueix, ja que s'ha de transmetre credibilitat i seguretat, mentre que ella busca proximitat amb els nens. Així doncs, la roba dels presentadors és molt encertada pel que fa al missatge que es vol transmetre amb els informatius.

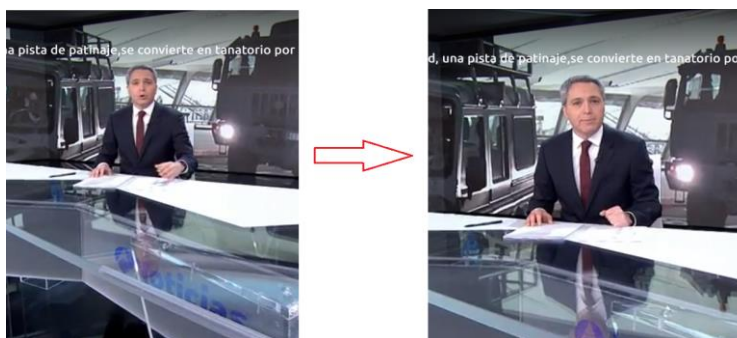
En el cas de la figura femenina, la vestimenta és més variada. El que sí que sembla mantenir-se en aquestes presentadores és que solen anar força tapades i, en molts casos, també incorporen l'americana en el conjunt. Els colors de la roba tendeixen a ser llisos, tot i que són molt més cridaners que els dels trajos dels homes.

Finalment, hem vist que en cap cas porten robes amb estampats, més enllà de les corbates de ratlles, ni amb molta diversitat de colors. A més, sembla buscar-se una relació entre els colors de la roba de la presentadora i la del presentador.

5.1.2. SOBRE GESTOS

Per parlar sobre els gestos, cal tenir en compte els diferents enquadraments que es fan servir en aquests informatius, per tal de valorar quins gestos són visibles per l'audiència perquè són captats amb la càmera i quins no.

En el cas dels informatius d'Antena 3, els plans no són sempre els mateixos sinó que varien constantment en un mateix programa. A més, els moviments de càmera són constants i fins i tot, en molts casos, la càmera no es troba estàtica, sinó que, per exemple, es va acostant cap al presentador des del lateral. Això permet veure al presentador de cos sencer, malgrat que estigui assegut. En la següent seqüència d'imatges del 23 de març s'aprecia l'inici i el final d'aquest moviment de càmera:

Tal com s'ha comentat, en els informatius d'antena 3, els presentadors són enquadrats amb diferents tipus de plans. En destaquen 3:

- **Pla sencer** → En aquest pla apareixen els presentadors de cos sencer. Així doncs, ens permet analitzar la gestualitat que fan amb els braços, amb les mans i amb les cames

- **Pla mig** → S'enquadra el presentador assegut a la taula prenent aquesta com a referència, per la qual cosa, també apareix la taula i permet veure els gestos que fa amb les mans
- **Pla mig curt** → Només apareix la figura del presentador i no apareix la taula, en aquests casos és més difícil poder veure els gestos que fa amb les mans. No obstant això, amb aquest pla es pot analitzar més fàcilment l'expressió facial d'aquest presentador.

Per analitzar els gestos dels presentadors, ho farem basant-nos en aquestes tres maneres d'enquadrar.

En un 100% dels casos en què el presentador apareix en un pla més obert i, per tant, se'l pot veure de cos sencer, aquest no es troba completament estàtic, sinó que es va desplaçant lleugerament mentre comenta els gràfics i els mapes que apareixen al seu darrere. A més, mentre parla no es manté completament quiet, sinó que va fent petits passos endavant i endarrere, o varia la cama en la qual recolza el pes del cos. A més, de vegades deixa un dels peus recolzat només amb la punta i aixecant el taló, com si sempre estigués preparat per a fer aquests petits desplaçaments. Així es pot veure en la següent imatge de l'informatiu del dia 10 de març de 2020.

Aquests presentadors també fan un subtil balanceig amb el cos, es van movent lleugerament endavant i endarrere. Normalment, quan dirigeixen la mirada a la càmera, aquest balanceig tendeix a fer-se cap endavant. Cal puntualitzar que tot el cos queda sempre orientat cap a la càmera i això és una forma d'acostar-se cap a l'espectador i mostrar confiança i comoditat.

Un altre dels elements que es poden analitzar quan el presentador apareix de cos sencer és la gesticulació que fa amb els braços i les mans.

En el cas dels informatius d'aquesta cadena trobem diferències entre els seus presentadors en aquest aspecte. El presentador dels informatius dels dies lectius manté els braços més enganxats al tronc. Així doncs, els moviments que fa no són massa oberts ni expansius. A més, tendeix a mantenir els punys més tancats i a agafar-se força les mans. Un exemple d'aquesta forma de gesticular la trobem en aquestes imatges que corresponen als informatius dels dies 20 i 11 de març de 2020.

Per contra, el presentador dels informatius del cap de setmana, tendeix a mantenir els braços més separats del tronc i quan parla ho fa amb les mans més obertes.

En el seu cas, a més, sí que porta targeta, però no l'agafa sempre amb les dues mans, sinó que segueix fent força moviments amb els braços, per la qual cosa podríem considerar que en cap moment utilitza la targeta com a recurs per protegir-se, sinó més aviat com a suport durant les informacions.

L'enquadrament en pla mig sempre es fa servir quan els presentadors estan asseguts, darreres de la taula. En aquesta normalment hi tenen fulls i un bolígraf, que en bastants casos l'agafen mentre parlen. Normalment ho fan de forma discreta, de manera que l'agafen, el mantenen a la mà uns quants segons i el tornen a deixar. En alguns casos també fan cops amb el bolígraf sobre la taula. Aquest recurs d'agafar

alguna cosa mentre estan parlant també el fan servir amb el full que tenen sobre la

taula. No ho fan gaire sovint però sí de tant en tant. La major part de les vegades que agafen el full, ho fan de manera aparentment inconscient o sense necessitat de consultarlo, ja que l'agafen per l'extrem i no el miren. En els moments en què necessiten comprovar alguna dada, sí que l'agafen de manera més conscient i voluntària, l'aixequen de sobre la taula i el llegeixen.

Pel que fa al moviment de les mans, sembla que de forma general les intenten mantenir recolzades sobre la taula. No obstant això, en la majoria dels casos una la recolza lleugerament més endavant que l'altre. Aquest recurs, que s'aprecia perfectament quan la càmera s'acosta des d'un lateral, podria simbolitzar una manera d'acostar-se cap a la pantalla i transmetre proximitat amb l'espectador durant el discurs.

Mentre estan asseguts, ja hem comentat que intenten recolzar les mans sobre la taula i en els casos en què les aixequen ho fan molt lleugerament i, en molts casos, només amb una de les dues mans. Els presentadors masculins no tenen tendència a entrellaçar les mans mentre parlen, sinó que les intenten mantenir sobre la taula i amb una petita separació. En el cas de la presentadora passa totalment al contrari. Té més tendència a mantenir les mans entrellaçades mentre parla o, si més no, en contacte entre aquestes. Això ho podem veure en el següent exemple:

Un altre dels gestos que s'aprecien en aquests informatius, sobretot el presentador de

caps de setmana, és quan uneix el dit índex amb el dit polze, que rep el nom de pinça. Aquesta posició dels dits sol indicar exactitud i precisió i normalment s'utilitza quan es fa referència a alguna dada concreta i precisa que s'ha de seguir al mínim detall.

Si ens fixem en la imatge de l'informatiu, veiem clarament que segueix aquest patró amb els dits. A més, és significatiu que al seu darrere apareguin dades, perquè això ens pot donar a entendre que està parlant sobre alguna dada concreta o algun aspecte molt específic, tal com s'ha comentat anteriorment.

Pel que fa als moviments amb els dits i amb les mans, un altre que s'aprecia sovint és quan el presentador manté el puny tancat però amb el dit índex assenyala alguna cosa, normalment en direcció a terra.

També són evidents els moviments que es realitzen amb el cap al llarg del discurs. Els més comuns en són dos i els duen a terme tots els presentadors d'aquesta cadena:

1. El primer el fan mentre acompanyen el discurs, i consisteix a anar fent petits cops afirmatius, és a dir movent el cap amunt i avall.
2. El segon moviment que fan amb el cap és el de moure'l o inclinar-lo lleugerament cap a un lateral. Normalment, aquest va acompanyat de petites inclinacions amb el cos.

Hem mencionat el balanceig amb el cos quan el presentador apareixia de cos sencer, però aquest moviment també es pot apreciar quan el presentador està assegut i enquadrat en un pla mig. No és un moviment massa remarcat, però sí que es pot apreciar en diversos moments. En la següent seqüència d'imatges s'exemplifica aquest lleuger balanceig:

Aquest recurs és força comú i és una manera de no mostrar-se completament rígid i intentar acostar-se a càmera per transmetre proximitat a l'espectador.

5.1.3. SOBRE EXPRESSIÓ FACIAL I MIRADA

Els informatius d'Antena 3 no tenen una estructura idèntica cada dia i així com van variant el nombre de presentadors, els enquadraments, les postures, etc., això també passa amb l'expressió facial i les mirades. Ara bé, en aquest apartat veurem que en molts casos, malgrat que es tracti de presentadors diferents, hi ha alguns patrons comuns.

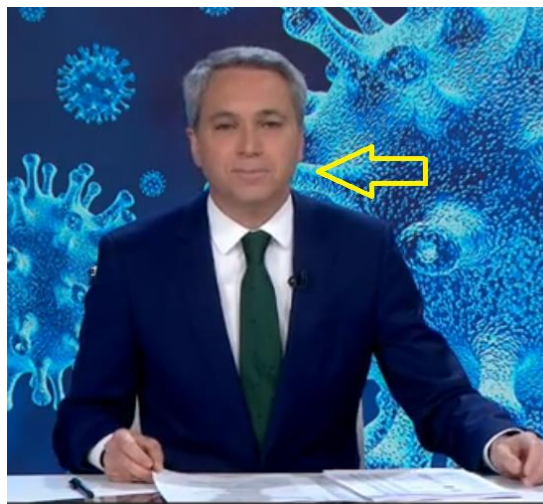
Pel que fa als gestos que fan amb la cara, depèn molt del presentador en qüestió. És per això que començarem analitzant el presentador dels dies lectius.

Aquest, manté un posat més aviat seriós durant tot l'informatiu i no és massa expressiu. Els moviments que fa amb la cara són escassos. Gairebé en cap cas aixeca les celles mentre parla i, quan ho fa, les aixeca poc i normalment més una que no pas l'altra, com es pot veure en la imatge d'aquí el costat.

Aquest presentador tampoc tendeix a ser massa expressiu amb els ulls, ja que els manté sempre força tancats. Normalment, quan els presentadors parlen i obren més els ulls per emfatitzar o remarcar alguna paraula o quelcom important, ho acompanyen amb una elevació de les celles, tot i que no és el cas d'aquest presentador. Ell tendeix a mantenir els ulls més aviat tancats.

Pel que fa a altres zones de la cara, pràcticament tampoc gesticula. Amb el nas no fa cap classe de moviment (ni l'arrufa ni obre les fosses nasals). I amb la boca, tampoc. Sí que és cert que en moments puntuals obre la boca una mica més del compte per emfatitzar alguna paraula, tot i que es manté sempre molt neutre pel que fa a l'expressió de la cara. No mostra cap mena d'emoció mentre parla i, fins i tot, li costa somriure en aquelles informacions en què aniria bé acompanyar-les d'aquest gest. En algun moment concret sí que ho fa, tot i que de manera molt tímida. Com que no fa massa moviments amb la cara, sembla més aviat que tingui un posat tens.

Pel que fa al presentador dels informatius del cap de setmana, es podria dir que és més expressiu pel que fa a la forma de gesticular i expressar-se amb la cara.

Així d'entrada ja es fa evident una diferència amb el presentador dels dies lectius, i és que aquest tendeix a elevar força les celles mentre parla. A més, acompanya aquest moviment amb una obertura considerable dels ulls. Pel que fa al nas, no s'aprecia cap moviment. No obstant això, també té més tendència a obrir la boca molt més del que havíem vist en l'altre presentador a l'hora de ressaltar o emfatitzar més algunes paraules.

Seguidament analitzarem les mirades. Aquest aspecte segueix uns patrons molt comuns per part de tots els presentadors. Cal recordar que la càmera no es manté sempre estàtica i que en molts moments s'acosta des d'un dels laterals del plató. El presentador va seguint la càmera amb la mirada, per la qual cosa sempre transmet la sensació de mantenir la mirada amb l'espectador.

Tanmateix, hi ha moments puntuals en què el presentador no desvia la mirada, però que canvia la càmera que l'està enfocant i això transmet una sensació com si el presentador no estigués mirant a la càmera. Això passa en moments en què ell es troba assegut i mira a la càmera frontal i s'aixeca per comentar algun gràfic. En aquest moment és quan canvien la càmera i ell es queda mirant a la frontal pocs segons, fins que de seguida

reacciona i torna a posar la mirada a la càmera.

Malgrat això, la mirada també la desvien en moments puntuals. En primer lloc, trobem que ho fan quan parlen de gràfics o de dades que apareixen al seu darrere. En aquests moments, el presentador desvia la mirada pocs segons i de seguida torna a dirigir-la a la càmera.

En certes ocasions, quan ho fan, ho acompanyen amb un moviment del braç. En la següent imatge s'aprecia clarament que el presentador acompanya el desviament de la mirada amb el braç, que el col·loca en la mateixa direcció on mira. Això fa que l'espectador estableixi un major contacte amb allò que ell està ressaltant.

Un altre cas en què desvien la mirada en algun moment de l'informatiu és per mirar el paper que tenen sobre la taula. Normalment, quan miren aquest paper ho fan per donar noms específics o xifres. En pocs casos estan més d'un parell de segons mirant el paper, si no que recuperen el contacte visual molt ràpidament. No obstant això, tal

com s'aprecia en la imatge, en moments puntuals si que miren el paper d'una manera més notòria i durant una estona més extensa.

El tercer cas on s'aprecia que els presentadors desvien la mirada és quan es dirigeixen a una altra persona. Dins d'aquest àmbit s'inclouen tres moments:

- Quan donen pas als corresponentsals.
- Quan els presentadors es donen pas entre ells.
- Quan es dirigeixen al convidat que els acompanya.

A més, cal afegir que, en alguns casos, mentre un dels presentadors està parlant l'altre desvia la mirada de tant en tant cap a aquest. En aquest cas, desviar la mirada cap a la persona que parla fa que l'atenció de l'espectador encara se centri més cap al presentador o presentadora que està informant, com hem vist que passava quan un gest acompanyava la mirada del presentador.

En alguns dels informatius d'Antena 3 hi ha convidats a qui se'ls entrevista durant el programa. Així doncs, quan el presentador els dóna pas i els entrevista, sempre centra la mirada en ells. A més, val la pena destacar que les persones convidades mai miren a càmera de forma directa. A la imatge següent s'aprecia com es creuen la mirada entre la presentadora i el convidat i que, a més, la presentadora obra força les mans com a una manera d'aproximar-se i mostrar-se oberta cap a ell.

5.1.4. SOBRE POSTURA

Tal com s'ha anat comentant durant aquesta anàlisi, l'estructura i els elements dels informatius d'Antena 3 van variant lleugerament entre programes. Un dels aspectes a partir dels quals es pot apreciar més aquesta diversitat en el format és en la postura dels presentadors. Quan parlem de postura, ens referim als moviments que fan amb el cos a escala general, i si condueixen el programa drets, asseguts, o combinant les dues opcions.

Pel que fa als informatius d'aquesta cadena, doncs, els presentadors apareixen de dues maneres: drets i asseguts. A més, no són sempre els mateixos moments en què adopten aquestes postures, sinó que també depèn del programa i de l'estructura que es proposi per l'informatiu en qüestió.

En la majoria dels casos, el presentador comença el sumari dret, així que se'l pot veure de cos sencer. Quan apareix dempeus, el presentador té tendència, com s'ha mencionat anteriorment, a caminar subtilment avançant cap a la càmera. Així doncs, aporta una sensació d'apropament cap a la pantalla i, en aquest cas, cap a l'espectador. El fet que camini també mostra que no té una actitud rígida i transmet naturalitat. A més, mentre camina també gesticula amb les mans, fet que produeix una sensació de major proximitat.

Recordem que, entre els dies 2 de març i 6 de març, al presentador l'acompanya la figura d'una presentadora que és la que apareix dreta quan s'han de comentar els gràfics. Ella mai apareix asseguda. Així doncs, el presentador fa la major part de l'informatiu assegut, exceptuant el sumari, que en aquests dies sempre el fa dret.

De fet, malgrat les diferents opcions respecte a les postures que adopten els presentadors, hi ha un patró que sembla ser el més recurrent. Es tracta fer el sumari dret, després fer l'informatiu assegut, posteriorment comentar dades i fer-ho, novament, dret i acabar el telenotícies assegut. Aquesta és l'estructura que més es

repeteix, tot i que en alguns casos varia el sumari. Hi ha dies en què aquest el fan directament asseguts.

Per exemple, els dies 10 i 11 de març, el presentador va començar l'informatiu assegut i posteriorment es va aixecar. El que crida l'atenció d'aquest dia és que s'aprecia com el presentador s'aixeca de la cadira i es dirigeix cap als gràfics que apareixen al seu darrere. Mentre s'aixeca, procura no col·locar-se d'esquena a la càmera, per la qual cosa fa petits passos endarrere. No obstant això, el dia 12 de març, el presentador segueix el mateix patró de començar assegut i posteriorment dret, però en aquest cas no es veu com s'aixeca de la cadira, sinó que es talla la imatge i el presentador apareix directament dret al costat d'aquests gràfics. Quan els veiem dempeus, tendeixen a tenir les cames separades, aproximadament alineades amb les espatlles, tot i que no es mantenen completament estàtics, sinó que van canviant la cama on recolzen el pes del cos. Això fa que en certs moments sembli que col·loquin un peu una mica més avançat que l'altre.

Els presentadors també apareixen asseguts i enquadrats en un pla mig, que aleshores impossibilita veure els moviments que fan amb les cames. Sí que és cert que en algun moment puntual el pla es fa més obert i tot i estar asseguts se'ls veuen fins als peus, però són moments molt concrets i de durada curta. Per això no podem analitzar les cames quan es troben asseguts. Ara bé, sí que s'ha vist que mantenen un peu recolzat a sobre de l'estructura de la cadira i l'altre sobre el terra.

Pel que fa a la postura quan estan asseguts, la majoria de presentadors segueixen el mateix patró. No tenen tendència a moure's massa. No obstant això, sí que fan un lleuger balanceig amb el cos mentre parlen, que trenca amb la rigidesa i ajuda a emfatitzar algunes paraules i aproximar-se més a l'espectador.

Un altre aspecte que tenen en comú aquests presentadors, quan es troben asseguts darrere la taula, és col·locar una mà més avançada i més oberta que l'altre. En aquesta imatge es veu perfectament com el presentador manté la mà dreta més endavant i més oberta que l'esquerra, que la té tancada.

5.1.5. TAULA RESUM

Aparença	Gestos	Expressió facial i mirada	Postura
Els presentadors masculins tendeixen a vestir molt semblant i predominen els colors de roba foscos. En el cas de la presentadora dona, els colors de la roba són més cridaners i variats. Sempre vesteixen formal.	Moviments amb els braços i les mans semblants, tot i que el presentador dels dies lectius els manté molt més enganxats al tronc que no pas el presentador dels caps de setmana.	El presentador dels dies lectius té un posat més seriós i menys expressiu. Per contra, el presentador dels caps de setmana es mostra més expressiu. Intenten mantenir sempre la mirada a la càmera.	Durant tot l'informatiu apareixen tant drets com asseguts. Quan es troben drets, no es mantenen estàtics, sinó que moltes vegades fan petits desplaçaments pel plató.

5.2. TV3

Aquesta és una televisió amb programes informatius molt dinàmics. Així doncs, en un mateix programa hi participen diversos presentadors, hi ha força varietat de plans (tot i ser sempre plans frontals, n'utilitzen de més oberts i més tancats) i dels presentadors en si (de vegades estan asseguts, de vegades dempeus, no sempre estan en el mateix lloc del plató, etc.).

Abans de passar al desenvolupament de l'anàlisi d'aquesta televisió, cal detallar uns conceptes que farem servir al llarg d'aquest apartat per referir-nos als diferents presentadors i presentadores. Així doncs, hem vist que sempre hi ha un presentador o presentadora que fa el paper de "presentador principal" i és aquell qui condueix el programa en qüestió en major mesura. De vegades és un home i de vegades una

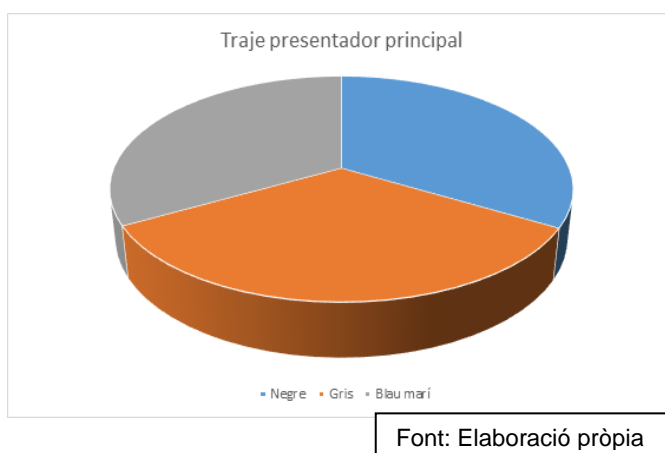
dona. També hi ha programes en què hi participen alguns “presentadors secundaris”, que també participen en la conducció de l’informatiu des de plató, però en menor mesura. A més, en aquests informatius, la “presentadora o el presentador d’esports” no és la mateixa persona que aquella o aquelles qui han conduït la resta del programa. És important considerar aquests tres tipus de presentadors diferents, ja que, malgrat mantenir moltes coses en comú entre ells, hi ha diferències que posarem en relleu durant el desenvolupament d'aquesta anàlisi. Utilitzar aquests conceptes ens ajudarà a veure aquestes variacions.

5.2.1. SOBRE APARENÇA

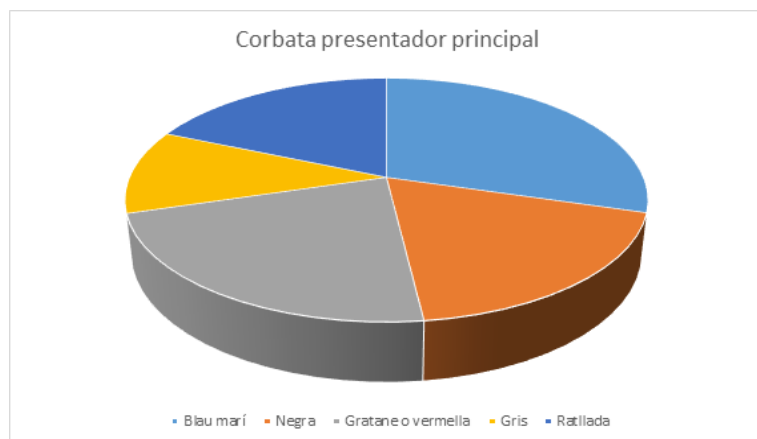
Com just hem explicat, aquests informatius són, tot i mantenir sempre un mateix estil, lleugerament variats els uns dels altres. En un dels aspectes on podem fer evident això és en la roba que vesteixen els seus presentadors i presentadores. Així doncs, malgrat haver-hi elements que es mantenen sempre iguals, veiem que en d’altres les diferències són considerables. Per exemple, quan vesteixen amb pantalons sempre són pantalons llargs, però no sempre es porten pantalons. Els vestits i faldilles són sempre per l’alçada dels genolls o una mica per sota i sempre amb mitges o leggings. Quan el presentador principal és home, sempre porta trajo i corbata però quan és secundari això canvia, mentre que quan és dona hi ha força variacions en la roba. A més, les sabates que porten les dones sempre són de taló, però no sempre iguals. Això són només uns exemples del que detallarem a continuació.

Començarem comentant la roba que porten els presentadors quan són homes:

Una de les coses més evidents és que el presentador principal sempre vesteix amb trajo fosc. Ara bé, aquest trajo no és sempre del mateix color, sinó que varia entre negre, gris i blau marí. El nombre de vegades que vesteix d’un color o d’altre és gairebé igual. De fet, $\frac{1}{3}$ exacte dels dies porta trajo negre, mentre que el color gris l’escull un dia

més que el negre, sent així, realment, el color de trajo escollit més vegades, i el blau marí un dia menys que el negre, sent així el color de trajo que vesteix menys dies.

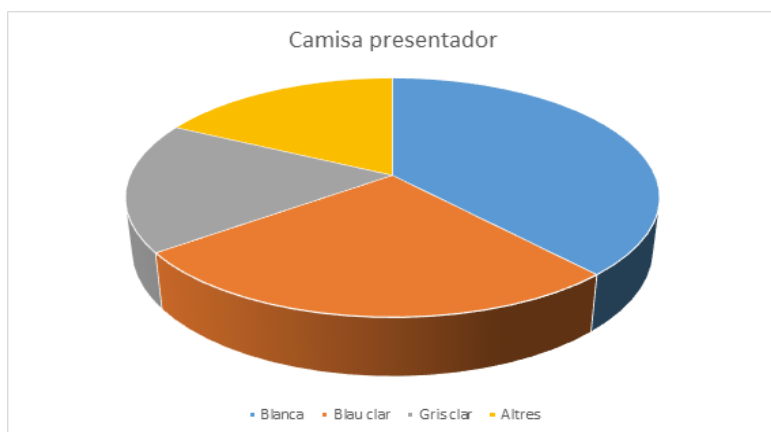
Font: Elaboració pròpia

A més, el presentador principal és l'únic que sempre, sense cap mena d'excepció, porta corbata, mentre que això no passa amb els presentadors secundaris o d'esports. Val a dir que en els colors de les corbates hi ha força més variació que la que

hem vist en els colors del trajo. Així doncs, el color més vestit atenent aquesta peça de roba, com podem veure en l'exemple que tenim aquí al costat, és el vermell o granat, en segon lloc el blau marí i observem que en tercera posició hi ha les corbates ratllades, és a dir, que no tenen un color llis. Les ratlles d'aquestes corbates són dels colors mencionats fins al moment (blau marí, negre granat, gris...), però considerem interessant tractar-les com si fos un color diferent, especificant així el seu estampat. El color que menys cops s'escull per la corbata és el gris, just per darrere del negre.

Quan el presentador és home sempre porta camisa, independentment que sigui presentador principal, secundari o d'esports. Només en una ocasió hem vist que un presentador secundari ha vestit amb polo blanc i no pas camisa. Els colors escollits per les camises varien encara més que quan fèiem referència a la corbata i, mentre que fins al moment hem vist una gran tendència als colors foscos, en les camises s'incorporen també tonalitats clares que, de fet, predominen sobre les fosques. Sens dubte, el color més escollit per la camisa del presentador és el blanc, tant pel

Font: Elaboració pròpia

presentador principal com pels secundaris i d'esports. El segon color més triat és el blau clar, i el tercer el gris clar. Ara bé, el negre, el beix, el rosa, el lila i el gris fosc són colors que també apareixen en un o dos programes, per aquesta peça de roba. A

grans trets, no hem trobat cap mena de relació entre aquests colors que s'utilitzen en dies puntuals i la temàtica principal de les notícies del dia en qüestió, així com que tampoc hem vist cap patró entre la camisa i corbata escollides segons el color del trajo, sinó que va variant la combinació. Només en una ocasió hem vist que el presentador principal va vestir de negre de cap a peus (trajo, corbata, camisa i sabates), coincidint amb un dels dies que l'informatiu va estar protagonitzat per les catàstrofes del Glòria, el 22 de gener. Així ho podem veure en aquesta imatge extreta de la pàgina web de Tv3, d'aquest 22 de gener.

Com bé hem dit, el presentador

principal és l'únic que sempre porta trajo, camisa i corbata. Els presentadors secundaris i d'esports vesteixen, en la majoria dels casos, amb pantalons texans o negres i camisa d'algun dels colors especificats anteriorment, a excepció de la ja comentada ocasió en la qual el presentador secundari portava

polo i no pas camisa. Només en dues ocasions hem vist al presentador secundari amb americana, una d'elles gris i l'altre marró, tot i mantenir el texà per la part inferior. En

dues ocasions més l'hem vist amb una jaqueta, no americana, una marró i l'altre blau marí, també combinades amb pantaló texà i camisa. En la resta d'ocasions no portava cap peça de roba per sobre la camisa.

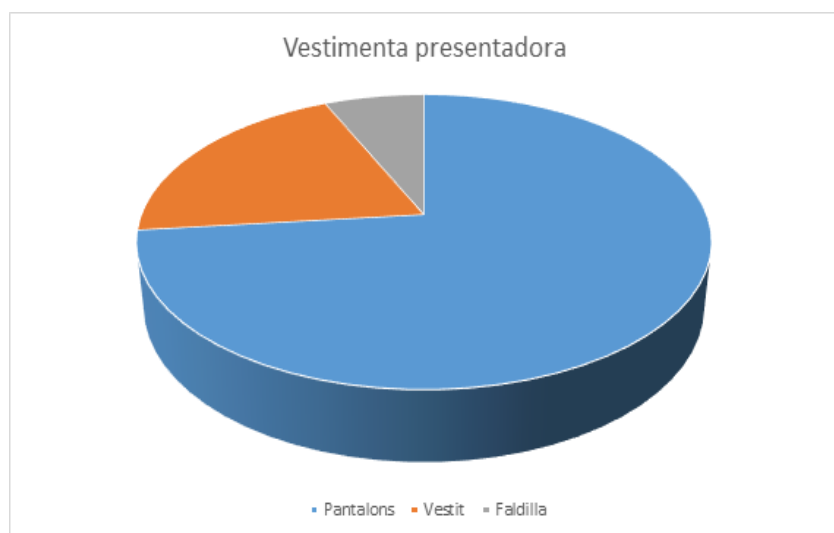
Pel que fa al color de les sabates, observem que la varietat disminueix moltíssim, i és

que tant presentadors principals, com secundaris, com d'esports, sempre porten sabata marró o negra, molt majoritàriament aquesta segona opció.

Respecte a la forma de vestir de les presentadores hi ha molta més varietat, tant

si parlem de la forma, com els colors, estampats, etc. A més, en aquest cas podem parlar de les presentadores en general, sense especificar si són principals, secundàries o d'esports, perquè a diferència del que hem

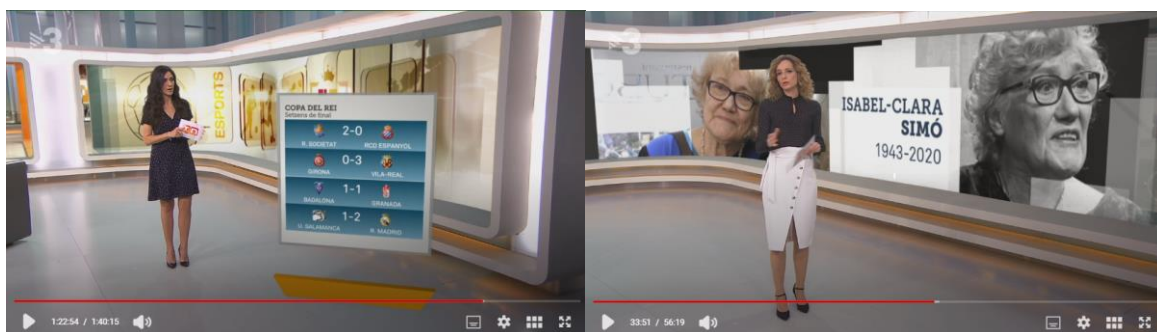

Font: Elaboració pròpia

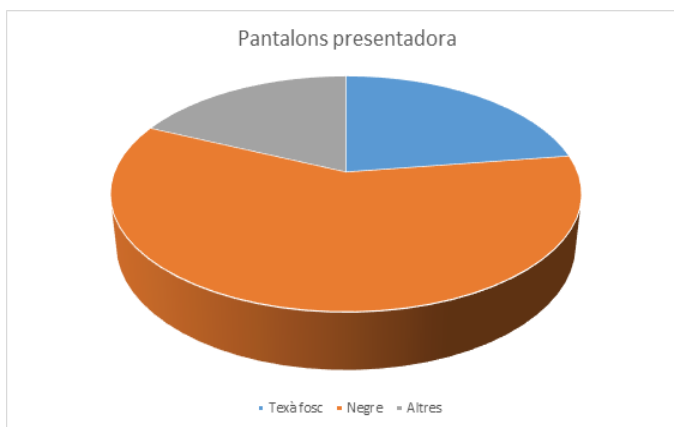
vist en els presentadors, elles segueixen totes les mateixes pautes i variacions. En primer lloc, en la majoria d'ocasions porten pantalons, però un gairebé $\frac{1}{4}$ part de les aparicions que fa en pantalla la figura de la presentadora dona ho fa amb faldilla o vestit. La faldilla la veiem en dues ocasions, una d'elles és blanca i l'altra negra. Pel

que fa als vestits, que els veiem en 6 ocasions, hi ha força més variat perquè a més no es tracta de colors llisos sinó que entren en joc diferents estampats, ja siguin ratlles, com quadres, com puntets. Ara bé, els colors predominants en aquests vestits tornen a ser els grisos, blaus, beix, vermell, etc. i sempre que parlem de vestit o faldilla hem de parlar també de mitges o leggings, sobretot de color negre o color carn.

A continuació presentem dos exemples, extrets de la pàgina de Tv3, que permeten veure aquests vestits o faldilles que fan servir les presentadores, en un cas per la presentadora d'esports i en l'altre per la principal. A més, ens permet fer-nos una imatge de què ens referim quan parlem del tipus d'estampats, força subtils en general:

Si ens centrem en el color dels pantalons, trobem una molt clara preferència pels de color negre i en segon lloc pels texans foscos. Ara bé, altres colors que també es fan servir per als pantalons són el gris, en una sola ocasió, el blanc, també un sol cop, i el vermell (com podem veure en l'exemple de la pàgina

Font: Elaboració pròpia

següent), en dues ocasions. D'aquests cops que s'opta pel pantaló, només en 8 ocasions es combina amb camisa, la resta sempre amb samarreta. A diferència del que acabem de veure de la tendència pels pantalons d'un sol color i però molt

semblant a la varietat que explicàvem quan parlàvem dels vestits, tant les camises com les samarretes de les presentadores són de colors variats (negra, blanca, texana, vermella, granat, marró, mostassa, blava, beix i rosa) i, novament, podem fer referència a

alguns estampats. Així doncs, en una ocasió vèiem una camisa de ratlles blanques i negres, també una camisa negra amb puntets blancs i una samarreta amb ratlles blanques i negres. Per tant, és cert que tot i que incloem aquests estampats en les camises i samarretes de les presentadores, veiem que mantenen sempre els colors blanc i negre.

Un element que es manté exactament igual en els presentadors i les presentadores és la clara preferència pel color negre per les sabates i el color marró com a única opció alternativa. Ara bé, destaquem que les presentadores, tant

Font: Elaboració pròpia

principals, com secundàries, com d'esports, sempre porten sabates de taló.

En general, doncs, podem afirmar que tant pels presentadors com per les presentadores, independentment que siguin principals, secundaris o d'esports, s'escullen els mateixos colors (blaus, grisos, vermells - granats, beix, blanc i negre) amb alguna variació molt puntual. També hem de tenir present la incorporació d'estampats de ratlles, quadres i puntets en la vestimenta d'aquestes persones. A més, posar en relleu la diferenciació de vestimenta entre el presentador principal i els

secundaris i d'esports, i la similitud de la roba de la presentadora principal amb les secundàries o d'esports.

5.2.2. SOBRE GESTOS

A part del fet que en un sol informatiu hi participen diversos presentadors, els que actuen com a presentadors principals no estan sempre en el mateix lloc. Els presentadors d'esports i els secundaris sí que tenen un lloc més fix. Aquests desplaçaments pel plató obliguen a treballar amb plans més oberts que ajuden a fer els gestos corporals molt més visibles i, així, permeten veure les diferents formes de gesticular per part d'aquests presentadors. Els secundaris sempre s'enquadren amb plans oberts, per tant, són més visibles aquests moviments amb braços i mans. A més, destaquem que quan el presentador es troba de peus a l'espai més obert del plató tendeix a gesticular més que no pas quan es troba darrere de la taula, que sembla una mica més limitat. De fet i reprenent l'ús que se'n fa dels plans, quan el presentador es troba darrere de la taula és també quan el pla és més tancat. Podem veure aquesta comparativa de llibertat de moviments en aquests dos exemples del mateix informatiu i mateix presentador:

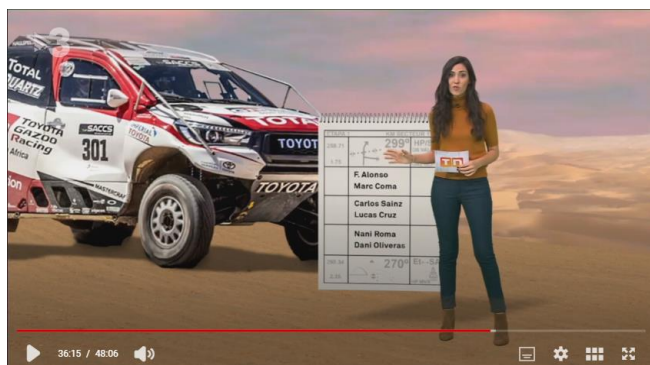

Un dels elements a destacar d'aquesta televisió és que els presentadors tendeixen a fer el programa amb una cartolina a les mans, que només en moments puntuals deixen de banda. Això ho podem veure amb els diversos exemples que presentarem al llarg de l'anàlisi d'aquest punt. Hem observat que mentre la subjecten els gestos són força més mínims, mentre que quan tenen les mans lliures són més expansius i notables. De fet, mentre sostenen aquesta cartolina es tendeix a ocupar les dues mans amb aquest objecte i només es percep moviment per remarcar paraules tals com "aquesta tarda" o "aquí". D'altra banda, quan les mans estan lliures sembla que flueixen més i

es mostra una gesticulació molt més semblant a la que podríem veure en una conversa o un discurs una mica menys “rígid”.

Relacionat amb això, també hem detectat que en aquells moments en què els presentadors tenen els gestos amb les mans i braços més limitats, augmenten els que es fan amb el cap. Es tracta de gestos d’afirmació i negació que acompanyen el discurs. Així doncs, en les notícies més positives com la de “el primer nadó de l’any” el presentador tendeix a moure el cap amunt i avall, mentre que en les notícies més negatives com les del Glòria, tendeix a moure’l de costat a costat.

Un altre aspecte a destacar d’aquesta televisió és el fet que sovint, per ajudar al seguiment i la comprensió d’algunes informacions, es munten unes imatges virtuals a

plató, per les que el presentador que està locutant hi pot anar passant per acompanyar el discurs i per anar assenyalant, com es veu en aquest mateix exemple, les diferents parts de la imatge en qüestió. És en aquests casos en els quals la gesticulació es fa més evident i notable, però es basa

només, com hem dit, en assenyalant aquelles parts de la imatge que interessin ressaltar.

El mateix tipus de gest es fa evident quan el presentador principal ha de donar pas a unes imatges, a una notícia muntada. Per introduir aquestes imatges, doncs, el presentador fa un gest, que en aquest cas és molt més subtil que quan hi havia el plató virtual muntat, en el que fa la impressió que assenjala cap a la càmera, és a dir, cap endavant. Així ho veiem exemplificat amb aquesta imatge del costat. També és notable que el presentador o presentadora fa l’acció d’assenyalar quan es troba

de peus al costat de la pantalla amb imatges i es fa necessària l'acció d'apuntar una part concreta de la imatge. Així doncs, aquest és un dels gestos que més es repeteix al llarg dels programes i de forma constant. Quan es tenen les mans lliures es fa amb la mà en si, i quan es té la cartolina, el que es fa és o estendre la cartolina cap al punt que es vol assenyalar, o mantenir la mà de la cartolina totalment immòbil i fer servir l'altra mà (les dues formes d'assenyalar es poden veure exemplificades amb les dues últimes imatges).

També s'assenyala quan el presentador principal vol donar pas a algun presentador secundari o d'esports i en aquest cas, a més, el gest de la mà s'acompanya amb tot el cos, tronc i cap. Així ho podem veure en aquest exemple, que a més és una de les poques ocasions en

què aquest presentador no té les cartolines a les mans, i veiem com fa aquest gest lleugerament més ample que els que fa quan té la cartolina en mà.

Un altre dels gestos que ajuden a emfatitzar o puntualitzar algunes parts del discurs i en el que entra en joc, de nou, la cartolina, és el fet d'aguantar aquesta cartolina amb una mà, i anar-la fent picar contra el palmell de la mà que queda lliure. I també, a mesura que es va desenvolupant el discurs, es va recolzant la mà lliure sobre la cartolina o s'aixeca d'aquesta per, per exemple, poder assenyalar. Així ho podem veure en l'exemple que acompanya aquest mateix paràgraf.

5.2.3. SOBRE EXPRESSIÓ FACIAL I MIRADA

Entre els presentadors dels telenotícies de Tv3 hi ha algunes diferències pel que fa a l'hora d'expressar-se. Alguns tenen tendència a ser més expressius, mentre que n'hi ha d'altres que tenen un posat més rígid.

El primer que analitzarem són els moviments de les celles. En el cas d'aquest presentador, es pot veure perfectament que les aixeca força i ho acompanya amb una obertura dels ulls i una de la boca. A més, aquesta expressió facial s'acompanya d'un lleuger gir amb el cap. Tot això ens demostra que aquest és un presentador molt expressiu, si més no, pel que fa a l'expressió de la cara. Aquest recurs d'alçar les

celles l'utilitzen molt sovint tots els presentadors dels informatius d'aquesta cadena, inclosos els d'esports.

També hi ha altres moviments que fan amb les celles, a part del d'alçar-les. Així ho podem veure en la següent seqüència d'imatges d'un altre dels presentadors:

A la primera imatge s'aprecia el mateix moviment que s'ha comentat anteriorment. Així doncs, queda clar que és una expressió que aquests presentadors fan servir sovint, i veiem que coincideix amb aquells moments en què volen destacar o emfatitzar alguna dada. A la segona de les imatges, veiem que el posat és més o menys el mateix, pel

que fa a la boca i al nas, però sí que varien la posició de les celles i la inclinació del cap. Les celles, doncs, les manté abaixades i les prem lleugerament (això s'aprecia per les dues petites arrugues que se li formen a la pell, a la part superior del nas).

Una altra expressió que sembla transmetre's en més d'una ocasió per part d'aquests presentadors és la d'estranyar-se. Això passa quan estan explicant alguna notícia que inclou alguna dada que no és comuna. En aquesta imatge podríem trobar-ne un exemple. Tal com podem veure, les celles també tenen un paper important, ja que les manté abaixades. Aquest aspecte va acompanyat d'un "axinament" dels ulls i d'una obertura de la boca que li provoca unes arrugues als laterals del nas.

Així doncs, veiem que, en totes les possibles expressions, les celles juguen un paper força important a l'hora d'expressar-les i interpretar-les. El moviment més comú que fan tots els presentadors d'aquesta cadena és el d'anar aixecant i baixant les celles segons els moments del discurs, però posades d'altres maneres ajuden a transmetre diferents emocions.

Hem dit, doncs, que en aquesta televisió hi ha presentadors força més expressius que d'altres pel que fa a l'expressió facial, i això es pot veure clarament exemplificat en les següents imatges, on es poden comparar dos dels presentadors:

Totes les imatges són de diferents moments en què els presentadors estan transmetent informació. La primera mostra el presentador parlant. La segona correspon a un moment en què el seu posat és més aviat “alegre” i, per contra, la tercera imatge correspon a un moment on mantenen un posat seriós.

Si ens fixem en el presentador que apareix a la primera fila d’imatges, podem veure que l’expressió de la cara és semblant en les tres fotografies. A la primera veiem que manté les celles lleugerament aixecades (ho sabem també per les arrugues que li apareixen al front), però la boca no la manté gaire oberta. No obstant això, si ens fixem en la segona i tercera imatge, que representarien emocions oposades “alegria” i “seriositat”, el posat és força semblant.

L’únic que canvia considerablement és la posició de la boca, ja que la part superior de la cara la manté força idèntica. Així doncs, si tapéssim la part inferior de la cara, seria difícil saber en quina de les dues imatges està seriós i en quina està més alegre. En aquest

cas, considerem que el presentador manté una expressió bastant monòtona. El posat és sempre bastant seriós.

Per contra, si ens fixem en la seqüència d’imatges del segon presentador, veurem que és molt més expressiu. En les tres imatges manté expressions que es diferencien entre elles. Això es pot veure, sobretot, en les dues últimes. S’aprecia clarament que en la segona imatge mostra un posat més “alegre”. Aixeca molt les celles i obre força la boca col·locant els llavis cap enrere i cap amunt. En canvi, a l’última imatge es manté

més aviat seriós. Les celles les abaixa i les pressiona i la boca també la manté més tancada.

En el cas d'aquest presentador, si li tapéssim la part inferior de la cara i només li veiéssim els ulls i el nas, sí que podríem identificar amb més claredat les emocions que pot estar expressant. Així doncs, la varietat de moviments que fa amb la cara és molt més ampla en el cas d'aquest segon presentador.

La presentadora d'esports és qui té més tendència a mostrar una expressió més alegre. Així doncs, es desvincula una mica de la seriositat que mostren els altres presentadors. Això ho podem veure sobretot per la posició dels llavis, que els manté enrere i amunt. Tal com es pot apreciar en les següents imatges, aquesta presentadora té tendència a mantenir aquesta posició amb la boca durant bona part de l'informatiu. També s'aprecia com en la primera imatge té les celles una mica més elevades que no pas en la segona, element que hem comentat anteriorment.

Així doncs, podem determinar que l'expressió facial depèn força de cada presentador, tot i que és cert que hi ha pautes que mantenen més o menys comunes, com per exemple aixecar les celles per emfatitzar les informacions.

Un altre dels aspectes a tenir en compte és la mirada. Malgrat que els presentadors de Tv3 apareixen en diferents tipus d'enquadraments i de plans, pràcticament sempre que apareixen en un pla mig miren a càmera i gairebé en cap ocasió desvien la mirada.

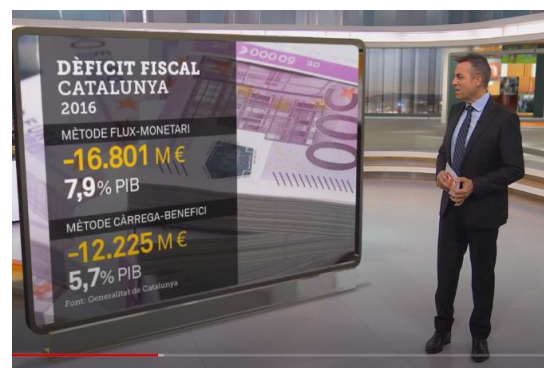
Sí que és cert, però, que en alguns moments molt puntuals desvien lleugerament la mirada cap avall per consultar la targeta que porten a la mà. Com que els presentadors sempre es troben drets (aspecte que es comentarà en el següent apartat), si intentessin mirar a l'ordinador que tenen sobre la taula mentre fan el discurs quedaria molt forçat, ja que estan a una distància considerable d'aquest aparell. Per tant, tenir aquestes cartolines per consultar i l'ordinador com a suport pel que pogués passar, sembla una millor opció que no pas consultar directament aquest aparell.

Durant l'informatiu també hi ha altres moments puntuals en què els presentadors desvien la mirada. Nosaltres hem identificat dos moments:

- Quan miren al croma per comentar alguna informació concreta
- Quan es miren entre ells per donar-se pas.

Cal destacar que aquests moments són molt puntuals, ja que intenten desviar la mirada els mínims cops possibles.

En aquesta imatge es veu com el presentador explica les dades que apareixen al gràfic, és per això que desvia la mirada. D'aquesta manera atribueix importància a les xifres i és una manera perquè l'espectador també se centri en aquestes dades.

A més, en molts casos fan ús del plató virtual com a suport per aquests informatius, però en aquestes ocasions també es procura que el presentador o la presentadora

segueixi mantenint la mirada a càmera i no pas que miri a l'espai on els espectadors veuen les dades. En el cas dels esports, per exemple, fan que els gràfics apareguin al costat de la presentadora mentre parla, perquè així pugui mantenir sempre el contacte visual.

El segon moment que s'ha comentat que desvien la mirada és quan es donen pas entre els presentadors. Normalment, on això es veu més clar és en el moment en què el presentador principal es dirigeix a la presentadora d'esports mentre introdueix la seva secció. Es pot veure clarament en aquesta imatge.

5.2.4. SOBRE POSTURA

Per parlar de postura ho farem tenint en compte dos aspectes. En primer lloc comentarem en quina posició es troben, és a dir, si estan drets o asseguts; i en segon lloc ens centrarem en els moviments corporals de forma general, més enllà dels comentats en l'apartat de gestos, en el que ens centràvem més aviat en els braços.

Els presentadors de Tv3 sempre es troben drets. No hi ha cap cas en què s'asseguin. No obstant això, no sempre se'ls veu de cos sencer. En molts casos apareixen darrere la taula i de vegades se'ls enquadra en un pla mig. Quan el pla és més obert és quan es pot comprovar com, malgrat estar darrere una taula, es troben drets, i això ens

permet saber que, quan apareixen en pla mig, segueixen mantenint-se en aquesta posició. Així es pot veure en el següent exemple:

Quan aquests presentadors es veuen de cos sencer, es pot analitzar la posició de les cames. En el cas dels presentadors de Tv3 tots tenen tendència a mantenir les cames lleugerament separades, aproximadament a l'alçada de les espatlles. En cap moment creuen les cames, ja que fer-ho podria transmetre una sensació de rebuig cap a la persona a qui el presentador s'està dirigint, un aspecte totalment contrari a la finalitat que té un presentador, que és la de fer arribar la informació al públic.

A més, no es mantenen completament rígids. Sempre es mantenen més o menys situats al mateix lloc, però de tant en tant recolzen el pes en una cama i després a l'altre o fan alguna petita passa. En el cas de les següents imatges es pot comprovar com el mateix presentador en un moment manté el pes recolzat a la cama dreta i després a la cama esquerra. En tots dos casos veiem que manté la targeta força agafada. Laia Servera considera que la targeta es pot convertir en una forma de protecció, és a dir, un element que et permet refugiar-te si estàs més tens o rígid, tot i que no creiem que sigui el

cas d'aquest presentador, perquè sí que fa moviments amb les cames i perquè a més es troba en un territori que té completament dominat després d'anys d'experiència.

Un altre dels aspectes que hem vist durant l'anàlisi dels informatius són els moviments amb els peus. A la següent imatge podem comprovar com el presentador manté la punta del peu esquerre aixecada i assenyalant cap a la pantalla on hi ha el corresponal. Així doncs, manté un peu més avançat que l'altre i amb la punta aixecada. A més, ho acompanya amb el desviament de la mirada cap a la pantalla i un moviment del cos. Això permet que l'espectador centri l'atenció en el corresponal.

En aquesta mateixa imatge també es pot apreciar un altre aspecte i és la lleugera inclinació del cos. Aquest moviment es produeix tant si els presentadors apareixen de cos sencer o si es troben en un pla mig. Mentre estan informant, és comú veure com fan petits cops de cap i lleugeres inclinacions amb el cos cap endavant. Això ajuda a transmetre una sensació de major proximitat amb el presentador, com si s'acostés cap a ell.

Quan es troben darrere la taula no es poden analitzar massa els moviments corporals, tret dels que s'acaben de comentar, ja que es mantenen força més estàtics. El que sí que es pot veure en tot moment és que mai pleguen els braços, sinó que els mantenen sempre separats. En alguns moments els recolzen sobre la taula i en d'altres agafen la targeta que porten.

Ja hem comentat que els presentadors d'aquesta televisió sempre es troben drets. No obstant això, s'alternen els moments en què apareixen de cos sencer i els que apareixen en pla mig. Normalment per fer el sumari o les primeres notícies apareixen de cos sencer. Seguidament continuen l'informatiu darrere la taula. Cap a la meitat de l'informatiu i al final, tornen a aparèixer de cos sencer. Per les informacions de cultura (que es fan al final), es mantenen drets.

5.2.5. TAULA RESUM

APARENÇA	GESTOS	EXPRESSIÓ FACIAL I MIRADA	POSTURA
<p>Presentador principal home sempre amb trajo fosc i corbata. Quan és dona, varietat de peces de roba i de colors.</p> <p>Presentadora secundària o d'esports, dona, igual que la principal. Quan és home, generalment texans i camisa de colors tant clars com foscos.</p>	<p>Més oberts quan no tenen la cartolina a les mans.</p> <p>Acompanyen el discurs o assenyalen elements de plató.</p>	<p>Força diferència entre els presentadors pel que fa a l'expressió que tenen mentre parlen, però hi ha patrons comuns pel que fa als moviments de diferents parts de la cara.</p> <p>La mirada sempre la mantenen a càmera.</p>	<p>Apareixen sempre drets i mantenen un posat força igual entre els diferents presentadors.</p>

5.3. TELECINCO

En els informatius de les 21 hores d'aquesta televisió hi ha un aspecte que gairebé sempre és igual, i és que a plató només hi ha un sol presentador. Això només canvia en els programes dels tres últims caps de setmana, on hi ha un presentador i una presentadora. Així doncs, ni tant sols es distingeix un presentador d'esports, com sí que passa en moltes altres cadenes. A més, el presentador d'entre setmana i el de caps de setmana segueixen sempre els mateixos patrons tant de vestimenta, com gesticulació, postura, etc. A continuació ho expliquem més detalladament, però

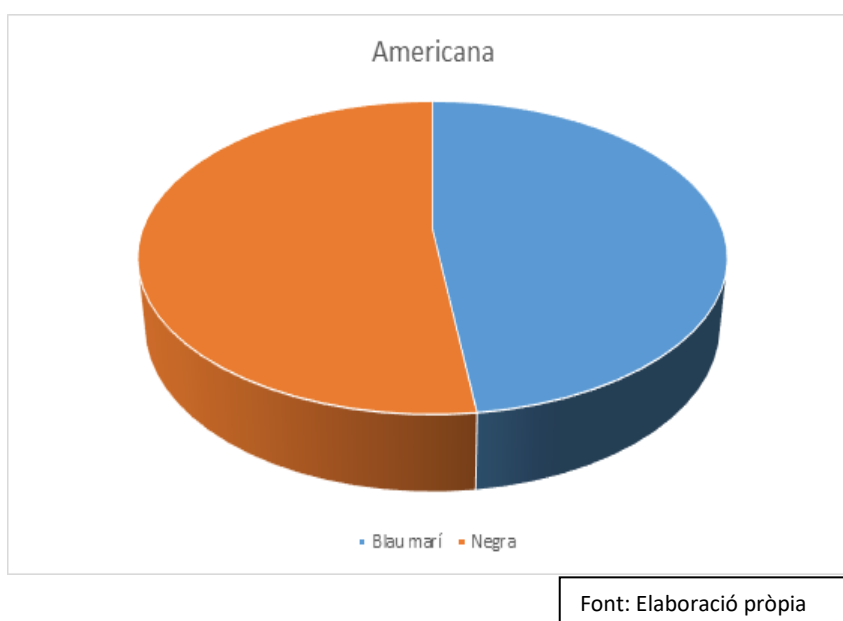
atenent a això que acabem de mencionar, no farem diferenciació explícita entre ambdós presentadors, sinó que sempre el parlarà de “el presentador”.

5.3.1. SOBRE APARENÇA

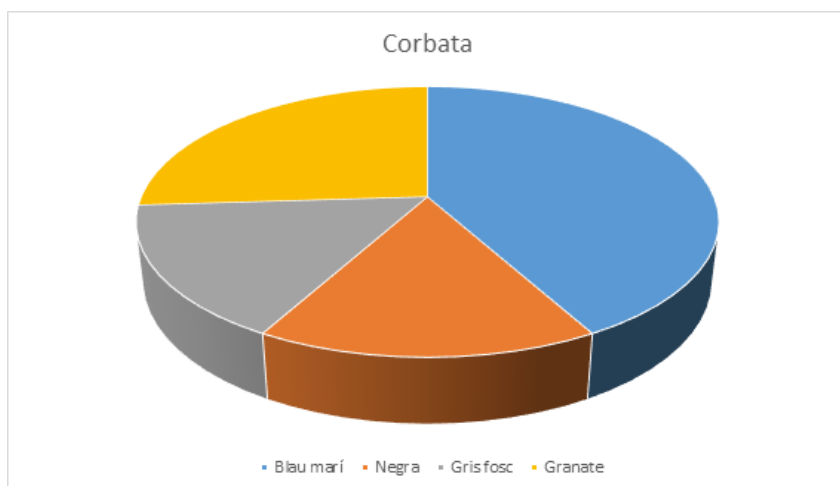
Cal destacar, abans de tot, que tots els informatius del mes de gener del 2020 els presenta un home, tot i que evidentment no és sempre el mateix. Ara bé, a partir de l'11 de gener del 2020 s'incorpora, en els informatius de caps de setmana, una presentadora que condueix l'informatiu juntament amb l'home. En primer lloc parlarem de la roba del presentador i després mencionarem la de la presentadora de caps de setmana.

El més evident quant a la roba del presentador dels telenotícies vespre d'aquesta televisió és que tots i cadascun dels dies analitzats vestia amb camisa blanca, americana i corbata. Així doncs, la camisa blanca es manté igual en tots els programes, però el que sí que va variant és el color de l'americana i la corbata. En aquest cas, no podem valorar ni analitzar els pantalons ni les sabates perquè es tracta d'un informatiu que en tot moment manté un pla mig del presentador i, per tant, no podem apreciar la vestimenta que queda fora d'aquesta pla.

En primer lloc, parlarem sobre l'americana. Dels trenta-un dies que té el mes de març, quinze d'ells el presentador vestia amb americana blau marí i els setze restants amb americana negra. Per tant, aproximadament la meitat dels informatius amb un color i l'altra meitat amb un altre. A continuació mencionarem els colors de la corbata, però abans d'això, cal especificar que els dies d'americana

blau marí coincideixen amb corbata blau marí. La resta de colors de corbata són els que combina amb americana negra. Ara bé, hi ha dues excepcions a això en què el presentador va vestir amb americana blau marí i corbata granat (el 10 de gener del 2020) i amb americana blau marí i corbata negra (28 de gener del 2020).

Font: Elaboració pròpia

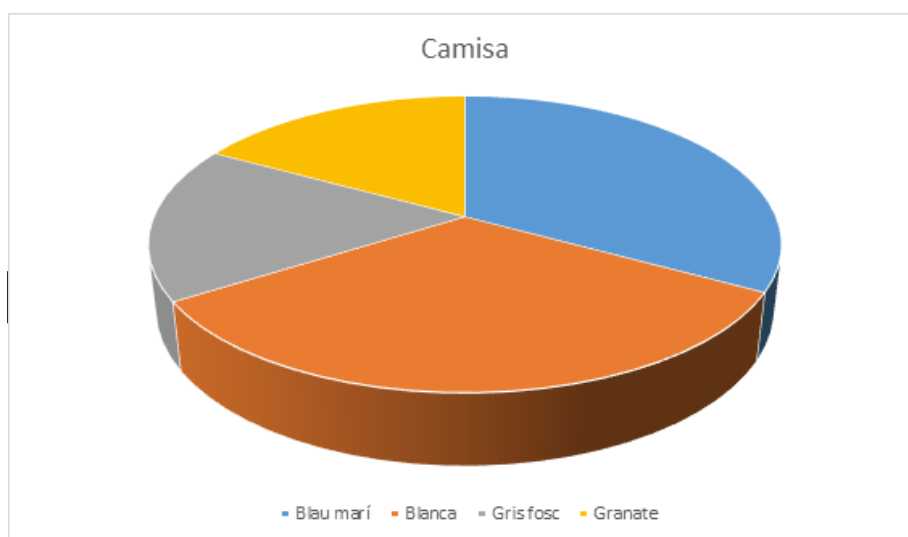
Pel que fa al color de la corbata, tretze dels trenta-un dies era blau marí, cinc dies era negra, uns altres cinc de color gris fosc i els vuit restants de color granat. Tret d'un parell de cops que la corbata blau marí tenia uns punts i unes

ratlles molt subtils, del mateix color però diferent tonalitat, la resta de dies el color era completament llis, sense cap mena de dibuix ni similar. Alguns exemples, extrets de la pàgina web de Telecinco, de la secció d'informatius de les 21 hores són els següents:

Pel que fa a la roba de la presentadora, tal com passa amb la del presentador, només podem analitzar la part visible en pantalla i, per tant, la part de dalt. En els 6 informatius

on surt la dona, ella vesteix amb brusa o camisa, i els colors mantenen la línia dels mencionats fins al moment. Així doncs, dos d'ells va vestir de blau marí, dos més de blanc, un de gris fosc i un de color granat. Val la pena matisar que, malgrat que els colors mantenen sempre la mateixa línia, no coincideixen els dies que presentador i presentadora vesteixen de cadascun dels colors.

Font: Elaboració pròpia

Alguns exemples d'aquests informatius on hi participa una presentadora i es confirma el que hem explicat en el paràgraf anterior, extrets també de la pàgina web de Telecinco, són:

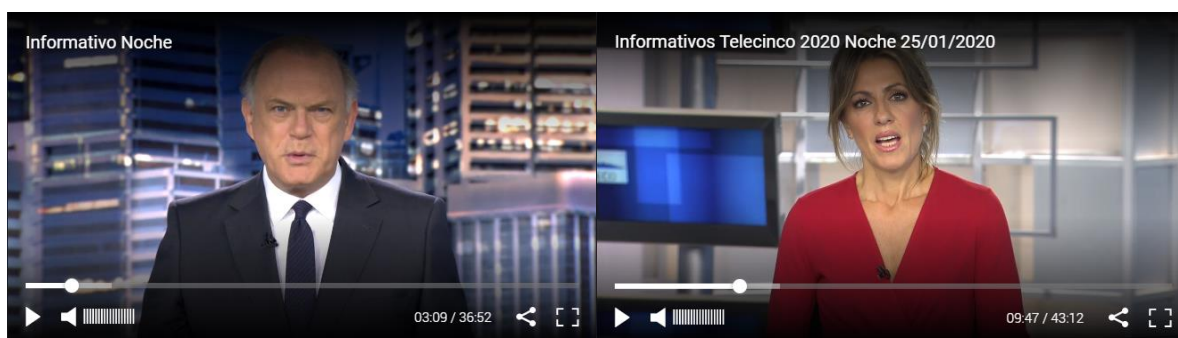

5.3.2. SOBRE GESTOS

Abans de començar amb la descripció de com gesticulen aquests presentadors davant de càmera, cal mencionar un aspecte que ja hem comentat i que estarà directament relacionat, també, amb l'apartat de postura. És el fet que el pla amb el qual s'enquadren els presentadors d'aquesta televisió és sempre un pla mig, tot i que de vegades és més obert i de vegades més tancat. Com hem mencionat en l'apartat

anterior, a partir del segon cap de setmana de gener s'incorpora una presentadora que condueix l'informatiu juntament amb el presentador, i aleshores parlem d'un pla conjunt, però que segueix sent curt i, per tant, limita l'espai que aquests tenen més gesticular. És a dir, sempre veiem aquests presentadors de cintura en amunt o, fins i tot, de sota el pit en amunt. Deixem a continuació un parell d'exemples d'aquests plans que fan servir al llarg dels informatius, independentment del presentador que hi hagi i que sigui entre setmana o cap de setmana:

- Un pla més curt, més tancat, quan només surt un dels presentadors o l'únic presentador del dia:

- Un pla més llarg, més obert, quan hi ha en pantalla els dos presentadors, en el cas dels tres últims caps de setmana del mes:

Així doncs, en el primer que ens fixem és que en els casos en què el pla és més tancat, no podem veure si els presentadors estan fent alguns gestos amb les mans. Ara bé, el que sí que veiem és que els braços es mantenen sempre bastant immòbils. Hi ha algunes, molt poques, excepcions on sí que veiem que entra a pla la mà del presentador o la presentadora, i això ens indica que està realitzant algun gest, però

com hem dit, això passa en molt poques ocasions i en dificulta l'anàlisi. Un exemple d'un d'aquests moments és el següent:

A la part central inferior veiem com entra molt lleugerament a pla la mà de la presentadora, però és pràcticament imperceptible i en tota la seqüència, o fins i tot en tot l'informatiu, és l'únic indicatiu que hi ha de gesticulació amb les mans i/o els braços quan el pla és aquest.

Però també hem vist casos, sobretot quan a pla hi ha tant el presentador com la presentadora, en què l'enquadrament és més obert i per tant sí que ens permet veure, per complet, els braços i les mans. És gràcies a aquests plans que podem confirmar que, evidentment, la gesticulació amb les extremitats superiors per part d'aquests presentadors és pràcticament nul·la. Així doncs, mantenen, pràcticament sempre i excepte en comptades ocasions, les mans recolzades sobre la taula i sense moure-les mentre estan punxats a càmera, per tant, apareixent en pantalla (això es pot veure en els mateixos exemples que hem utilitzat quan parlàvem dels plans, a l'inici d'aquest punt).

Respecte als moviments amb el cap, segueixen sent molt subtils. Ara bé, en aquest cas sí que podem veure que al llarg del discurs va havent-hi moviments d'inclinació laterals o d'afirmació. Hem observat que el tipus de moviment que el presentador fa amb el cap varia lleugerament segons la informació que està oferint. Així doncs, en informacions més aviat pessimistes o negatives, el moviment tendeix a ser el de negació, mentre que quan s'estan oferint bones notícies o optimistes, tendeix a ser un moviment d'assentiment. A més, en moments puntuals el presentador o la presentadora fan un moviment "d'anar a buscar la càmera" amb el cap, com veiem en l'exemple següent:

En aquest moment del discurs, el presentador tira el cap endavant, mantenint-lo lleugerament de costat, com si busqués acostar-se a la càmera a la qual s'està dirigint.

També hem observat que aquests presentadors mantenen gairebé

sempre les mans obertes, tant quan estan recolzades sobre la taula com quan realitzen algun dels gestos, i no pas en forma de puny, tot i que en poques ocasions sí que les veiem lleugerament tancades. Així ho podem veure en el següent exemple:

El presentador té la mà esquerra recolzada sobre la taula i oberta, mentre que a la mà dreta sosté un bolígraf i això el fa mantenir-la mig tancada. Ara bé, la presentadora fa un dels gestos que hem comentat que es poden veure en comptades ocasions, i el realitza amb

ambdues mans obertes, posant-les en contacte l'una amb l'altra.

Un dels gestos que també hem vist en algun dels moments en què el pla ens ho ha permès, ha estat el d'entrellaçar els dits de les mans, un dels gestos que denota una actitud reprimida i possible ansietat o nerviosisme. Ho podem veure en el següent exemple:

Aquests presentadors es troben davant d'una càmera, oferint un discurs informatiu en directe i que són conscients que els estan veient una àmplia audiència i això els pot comportar aquests nervis i aquesta necessitat de reprimir, d'una forma o altra, la seva persona. Malgrat això, aquest és un presentador amb molt de recorregut en aquest àmbit i que, molt fàcilment, ja no es

posa nerviós en aquesta situació. Per tant, hauríem de considerar interpretar de manera diferent aquest gest. Observem, a més, que el presentador manté sempre un bolígraf a les mans, i ja hem vist que això pot servir per controlar aquests gestos que caldria evitar. Ara bé, en aquest cas realitza el gest d'entrellaçar els dits de les mans malgrat estar aguantant un objecte. El que hauríem d'interpretar en aquest cas és que el bolígraf el té pel simple fet de si ha d'anotar qualsevol cosa en un moment donat o per comoditat i no pas per controlar els gestos.

El que sí que és cert és que, absolutament sempre, els presentadors mantenen les mans visibles per sobre la taula, estiguin o no fent un gest (que el pla més tancat no ens permeti veure aquestes mans, no és una cosa que depengui del presentador en si).

5.3.3. SOBRE EXPRESSIÓ FACIAL I MIRADA

Ja hem vist en els dos apartats anteriors que aquesta és una televisió que varia molt poc les seves pautes o patrons respecte a la vestimenta i als gestos, i això no canvia tampoc quan ens referim a les expressions facials dels seus presentadors, ni a com ni cap a on dirigeixen les seves mirades.

Així doncs, quan parlàvem dels gestos dèiem que eren molt subtils i sovint, fins i tot, imperceptibles. El mateix hem trobat amb l'expressió facial, i és que els moviments que podem veure en són mínims. Els presentadors d'aquesta televisió mantenen una expressió força neutre. En general, els llavis, els ulls i les faccions no acostumen a mostrar cap mena d'emoció. Si és cert, però, que l'obertura de la boca a l'hora de locutar és notable. Tornant a l'expressió facial, l'únic moviment que es fa és un lleuger alçament de les celles que no sembla tenir cap altra funció que la d'acompanyar el discurs o ajudar a emfatitzar algunes paraules o expressions. Veiem el següent exemple, extret de la web de Telecinco:

En aquest cas, s'està informant sobre una mare que ha confessat matar la seva filla, i aquest és el moment en què es menciona la paraula "*parricidios*", que vèiem que

s'acompanya d'aquesta elevació de les celles.

Un aspecte a destacar és el fet que al llarg de l'informatiu de l'1 de gener, i exclusivament en aquest, en algunes de les notícies podem veure com al presentador se li escapa un lleuger somriure. Veiem el següent exemple extret d'aquest primer informatiu del mes i de l'any:

Aquí podem percebre aquest mig somriure i en aquest cas està locutant l'inici de la notícia sobre els peatges que enguany aixecaran les seves barreres. La mateixa expressió la veiem quan parla de la disminució de morts que hi ha hagut per cap d'any i de la primera capbussada que

han fet alguns banyistes a les platges del país. No podem saber a què és degut aquest somriure, que podria venir donat, evidentment, pel fet de donar bones notícies, però també podria ser degut al seu estat d'ànim. Diem això tenint en compte que només es percep aquesta intenció de somriure en aquest primer informatiu, tot i que en altres programes del mes també hi ha hagut notícies positives.

Pel que fa a la mirada, gairebé sempre es manté a càmera però, de tant en tant, el presentador la dirigeix cap a baix, on, quan el pla ens ho permet, es veu que hi té uns papers amb el guió de les informacions. Així ho veiem en el següent exemple:

En aquest cas, el presentador està mirant cap a baix, però el pla no ens permet veure què està observant. Ara bé, és quan el pla és més obert que trobem que, sobre la taula, el presentador té aquests papers que hem dit.

Un altre aspecte a tenir en compte és que, així com en altres televisions, quan es dóna pas a una connexió, el presentador es dirigeix cap a la pantalla on es troba la imatge d'aquest altre periodista, a Telecinco no utilitzen aquest joc. Així doncs, s'utilitza la pantalla partida on, tant el presentador com el periodista que espera que li donin pas, apareixen mirant a càmera, sense mirar-se entre ells en cap moment.

Ara bé, ja hem comentat en els punts anteriors que a partir del segon cap de setmana del mes s'incorpora, exclusivament en els informatius de cap de setmana, una segona presentadora que també condueix el programa juntament amb el presentador que havíem vist en ocasions anteriors. En aquest cas, sí que veiem una variació en el joc de mirades, i és que quan els dos presentadors estan en pantalla i es passen la paraula l'un a l'altre, sí que es miren entre ells. És cert que això passa pocs cops al llarg de l'informatiu, ja que només comparteixen pla en l'inici de l'informatiu i al final d'aquest. Durant la resta del programa, es va alternant un pla d'ell amb un pla d'ella, generalment una o dues notícies cadascun d'ells, i així anar canviant.

5.3.4. SOBRE POSTURA

En aquests informatius no hi ha gaire dinamisme pel que fa al moviment dels presentadors. Així doncs, el o els presentadors que condueixen el programa estan sempre asseguts, sense canvis de posicions i sense posar-se dempeus en cap moment. També hem fet referència un parell de cops al fet que els plans que es fan servir són suficientment tancats com perquè no sigui possible veure el cos dels presentadors per sota de la taula. Això ens limita bastant a l'hora de parlar de la postura que adopten aquestes persones al llarg del programa perquè, com hem dit, no veiem el cos sencer i, a més, sempre estan en la mateixa posició: asseguts i amb les mans i els braços sobre la taula.

Tal com podem veure en el següent exemple i així és al llarg de tots els informatius, la postura que adopta el presentador tendeix a ser lleugerament inclinada cap endavant, emfatitzant així la idea de dirigir-se cap a la càmera i cap a l'audiència. Així

com hem vist que les expressions tant corporals com facials són mínimes i sempre molt iguals, el mateix passa amb la postura, que gairebé no varia. El presentador es manté, doncs, pràcticament sempre amb aquesta lleugera inclinació cap endavant, que en moments puntuals exagera més.

Hem vist que hi ha un moviment corporal que es manté sempre força uniforme. En els moments en què el presentador emfatitza alguna part del discurs amb l'alçament de celles que vèiem en l'apartat d'expressió facial, sembla que posa el cos més recte, però en el moment en què baixa les celles, és a dir, les torna a relaxar, és quan es remarca aquesta inclinació del cos cap endavant. Recuperem l'exemple que havíem usat anteriorment per exemplificar aquest alçament de celles per fer evident, ara, aquest canvi en la postura. Això ens porta a afirmar que, novament, aquests lleugers canvis de postura serveixen per acompanyar el discurs i ajudar a emfatitzar-ne algunes parts.

5.3.5. TAULA RESUM

APARENÇA	GESTOS	EXPRESSIÓ FACIAL I MIRADA	POSTURA
<p>Presentador home sempre amb trajo i corbata foscos i camisa majoritàriament blanca.</p> <p>Presentadora dona sempre amb camisa o brusa.</p> <p>Els dos fan servir els mateixos colors.</p>	<p>Gairebé inexistents i, en qualsevol cas, acompanyen el discurs.</p> <p>El pla tancat dificulta l'anàlisi.</p>	<p>Moviments mínims. El més destacable és un alçament de celles per emfatitzar.</p> <p>Mirada principalment a càmera.</p>	<p>De forma general, lleugera inclinació del cos cap endavant.</p> <p>Els canvis de postura també serveixen per acompanyar el discurs.</p>

6. DISCUSSIÓ I CONCLUSIONS

6.1. TAULA COMPARATIVA RESUM ENTRE LES 3 TELEVISIONS

	Antena3	Tv3	Telecinco
<p>Aparença</p>	<p>Els presentadors masculins vesteixen amb patrons molt semblants. Sempre utilitzen trajos de colors foscos. Els principals són el negre, el gris i el blau marí.</p> <p>La camisa gairebé sempre és blanca. Pel que fa a la corbata, no sempre és llisa, en molts casos té estampats de ratlles. No obstant això, els colors de la corbata són força foscos.</p> <p>La presentadora dona varia més la roba que porta i els colors que utilitza són més llampants i contrasten amb els colors foscos dels homes.</p> <p>Sempre vesteixen de manera formal.</p>	<p>El presentador principal home sempre porta trajo fosc i corbata, generalment de colors foscos, o si no vermella. Quan és dona hi ha més varietat de peces de roba (pantalons, vestit, faldilla, etc.) i de colors (foscos, clars i fins i tot algun estampat).</p> <p>La presentadora secundària o d'esports, dona, segueix els mateixos patrons que la principal. Quan és presentador secundari o d'esports, home, generalment porta texans i camisa de colors tant clars com foscos. En algunes ocasions incorpora una americana o jaqueta marró o gris.</p>	<p>El presentador home sempre vesteix amb trajo fosc i camisa majoritàriament blanca, però de vegades també de colors blau marí o gris fosc. Les corbates són fosques, sobretot de colors blau marí, negre o gris fosc.</p> <p>La presentadora dona sempre porta camisa o brusa. Els colors segueixen els mateixos patrons que en els homes.</p>
<p>Gestos</p>	<p>El presentador dels dies lectius té tendència a mostrar-se més estàtic. No separa gaire els braços del tronc i tendeix a mantenir una mà a l'alçada de l'estómac. Mai porta</p>	<p>Els gestos són més oberts quan no tenen la cartolina o targeta a les mans, que, quan la tenen, de vegades fins i tot subjecten amb ambdues mans. Serveixen per acompanyar el</p>	<p>Són gairebé inexistents. Els que hi ha són molt subtils i en qualsevol cas acompanyen el discurs o emfatitzen alguna paraula o expressió.</p>

	<p>targeta a les mans.</p> <p>Quan es troba assegut fa moviments molt repetitius per emfatitzar certes paraules i, a vegades, agafa el bolígraf.</p> <p>El presentador dels caps de setmana fa moviments amb els braços més oberts i els tendeix a separar molt més. Ell sí que porta targeta a les mans.</p>	<p>discurs i remarcar moments d'èmfasi. També assenyalen elements del plató virtual, la pantalla, o el company a qui donen pas.</p>	
Expressió facial i mirada	<p>Diferència clara entre el presentador dels dies lectius i el dels caps de setmana.</p> <p>El primer té un posat força rígid. Escassos moviments amb les celles, els llavis i els ulls.</p> <p>El presentador dels caps de setmana és més expressiu. Obre més els ulls, aixeca les celles de forma més notòria i varia la posició de la boca.</p> <p>Pel que fa a la mirada, la mantenen sempre a la càmera i la desvien en moments puntuals per mirar alguna dada o per donar pas a algun company.</p>	<p>Diferència entre els presentadors pel que fa a l'expressió facial. Trobem que alguns són molt més expressius que altres. Es veu, per exemple, amb el moviment de les celles i els ulls.</p> <p>En el cas de la presentadora d'esports, tendeix a desmarcar-se del posat seriós i manté una expressió més alegre.</p> <p>Pel que fa a la mirada, sempre intenten mantenir-la a la càmera i la desvien molt poques vegades. Fins i tot, fan que els gràfics apareguin al costat de la presentadora d'esports perquè pugui mantenir la mirada a càmera i</p>	<p>Moviments mínims que també acompanyen el discurs. En certs moments es percep un alçament de celles per emfatitzar algunes paraules o parts del discurs. La resta de l'expressió facial es manté força neutra.</p> <p>Mirada principalment a càmera, però en moments puntuals es baixa per llegir del full. En els informatius on també hi participa una segona presentadora, es miren els dos per passar-se el torn de paraula.</p>

		l'espectador capti la seva mirada i les dades a l'hora.	
Postura	<p>Apareixen drets i asseguts depenent del que estan explicant.</p> <p>Quan es troben drets no es mantenen completament estàtics, sinó que caminen i van canviant la cama sobre la qual recolzen el pes.</p> <p>Quan es troben asseguts inclinen lleugerament el cos cap endavant mentre parlen.</p>	<p>Sempre es troben drets, en cap cas asseguts, independentment que estiguin o no darrere de la taula.</p> <p>El seu posat és força semblant al llarg de tot l'informatiu, però de vegades inclinen una mica el cos.</p>	<p>De forma general, mantenen una lleugera inclinació del cos cap endavant. En moments d'èmfasi es tendeix a posar el cos més recte i aquest moviment sol coincidir amb l'alçament de celles (expressió facial).</p>

6.2. SOBRE APARENÇA

Tal com es diu al marc teòric d'aquest mateix treball, l'aspecte que mostren les persones és un pilar fonamental en la comunicació no verbal, sobretot pel que fa als personatges públics, qui tenen més influència en la resta de les persones.

Un dels elements més importants a tenir en compte és la roba que porten els presentadors, pel que fa a les peces que vesteixen. En el cas dels presentadors dels informatius, la vestimenta que se'ls pressuposa que han de dur ha d'oferir un aspecte "formal". Així doncs, les peces que denoten més formalitat són els trajos clàssics de colors foscos en el cas dels homes, i els trajos de jaqueta clàssics per les dones (Protocolo y Etiqueta, 2006). Bàrbara Senillosa (2010) també coincideix amb aquest aspecte, tot i que afegeix que en el cas de les dones una camisa, un vestit o una faldilla també es podrien considerar formals. És evident que això es compleix en els informatius d'Antena 3, sobretot en el cas dels presentadors masculins, qui fan servir sempre trajo de tonalitats fosques. En aquest cas, veiem que les peces de roba que

es fan servir en els informatius de Telecinco són molt semblants a les d'Antena 3, sobretot pel que fa als trajos foscos que vesteixen els homes.

En les peces de roba que hem vist que es trien en els informatius de Tv3, les dels presentadors principals s'ajusten a allò que es defineix com a "vestimenta formal pels homes", mentre que això no és tan estricte amb els presentadors secundaris, qui fan servir, principalment, pantalons i camisa i, en alguna comptada ocasió, jaqueta o americana. En el cas de les dones consideràvem les faldilles o els vestits com aquelles peces de roba que ajuden a oferir un aspecte més arreglat, però que hi havia una gran varietat d'opcions per denotar formalitat. Això ho hem vist clarament en els informatius d'aquesta televisió, on les presentadores, tant principals, com secundàries, com d'esports, només mantenien com a element comú les sabates de taló.

Sobre els colors que hem vist que es trien en els informatius, en el cas d'Antena 3, la major part de la vestimenta dels presentadors masculins és fosca. Entre ells s'hi troben principalment el gris, el blau i el negre. Segons el Test de Lüscher (1971), el blau forma part del que ell anomena "colors bàsics o fonamentals". Segons aquest autor, el blau denota necessitat de satisfacció o afecte. Pel que fa a l'àmbit laboral, és complex trobar-hi una relació amb aquests dos conceptes. No obstant això, la idea de "satisfacció" podria associar-se amb la necessitat de fer la feina correctament.

Si fem referència al mètode dels Barrets dels sis colors, proposat per Edward de Bono (1985), també explicat al marc teòric, trobem que s'associa el color blau amb el concepte de control i la capacitat de dirigir un procés. Aquesta definició es podria relacionar més fàcilment amb la labor dels presentadors de telenotícies, qui han de tenir les informacions preparades, seguir un ordre prèviament establert, mantenir el control de la situació i adaptar-se a qualsevol imprevist que pugui aparèixer durant l'informatiu.

Aquest no és un color que hàgim vist només en els informatius d'Antena 3, sinó que també es fa servir molt sovint en els de Tv3. És evident que sempre es procura que la realització d'aquests informatius sigui la més satisfactòria possible, i això es podria transmetre a partir d'aquest color. A més, en el cas de Tv3, val la pena mencionar que quan fèiem referència als presentadors principals, als secundaris i als d'esports,

simplement estàvem proposant una forma de “dividir” els rols d’aquests presentadors segons seccions, així que cadascun d’aquests és qui ha de mantenir, de cara al públic, la seva secció sota control. Això està directament relacionat amb el que hem dit que transmet aquest color.

Pel que fa als informatius de Telecinco, el blau és un dels colors que més s’escull, tant pel presentador com per la presentadora. Això ens reforça la idea que aquest és un color força triat, en general, per la roba dels presentadors dels informatius, fet que ens permet afirmar que és un color adequat per a aquests programes i que, si és triat tan sovint, segurament funciona en l’àmbit comunicatiu.

Els colors blaus que vesteixen aquests presentadors són molt foscos i, fins i tot, es podrien arribar a confondre fàcilment amb el negre. Aquest segon color, que també és un dels que s’empra per la roba dels presentadors dels telenotícies d’Antena 3, Tv3 i Telecinco, segons Lüscher, forma part dels anomenats colors complementaris. També anomenats secundaris, són aquells colors que mostren situacions d’estrès, manipulació o actituds negatives. Més concretament, per Lüscher, el color negre simbolitza protesta o angoixa. De fet, a Tv3 hem vist que el 22 de gener va ser l’únic dia que el presentador principal va vestir només d’un sol color i l’escollit va ser el negre. Aquest va ser un dels dies on va predominar, de forma notable, la informació sobre les catàstrofes del Glòria i això ens fa pensar que en aquest cas sí que podria haver estat triat en relació amb el contingut de l’informatiu en qüestió.

Així doncs, aquest color es podria associar més aviat al tipus de notícies que s’expliquen i no tant a la feina del periodista en si. Malgrat que aquestes han de ser neutrals i el més objectives possibles (principis bàsics del periodisme), moltes informacions vénen acompanyades de problemàtiques i opinions diverses per part de la població. A més, pel que fa al contingut, en molts casos les notícies tenen connotacions negatives o catastròfiques. Això es podria relacionar també amb la definició que proposa Edward de Bono pel mateix color, qui diu que el negre “denota una reacció que generaria altes problemàtiques”.

Un altre dels colors predominants en la roba dels presentadors dels informatius d’Antena 3 és el gris, sobretot el gris fosc. Segons la definició que fa Lüscher d’aquest

color, s'adequa perfectament als principis bàsics del periodisme, alguns d'ells mencionats ja anteriorment. Aquest autor defineix el gris com un color que transmet prudència, neutralitat, indiferència i aïllament. Precisament, el periodista intenta transmetre informació sense posicionar-se, de manera que el fet de vestir de color gris s'avindria perfectament amb l'objectiu del seu ofici.

El gris es fa servir molt sovint, també, en els informatius de Tv3. Així doncs, és evident que els presentadors d'aquests programes han d'oferir les informacions sense implicacions personals, així com que juguen un paper de "persona en la qui has de confiar" respecte a allò que et diuen, i d'aquí ve donada la necessitat de transmetre prudència i formalitat.

En els informatius de Telecinco el color negre només el fa servir el presentador home, mentre que el gris el fan servir tant el presentador com la presentadora. Així com en els d'Antena 3 i Tv3, és un color força recurrent en molts, de fet la majoria, d'aquests programes informatius. Hem comentat que el gris també denota aïllament, i es podria dir que aquests presentadors són els que es troben "aïllats" a plató mentre que els periodistes amb qui es fan les connexions són els que es troben en contacte amb el fet, amb la notícia, però per saber si això és així o no caldria tenir en compte, per començar, aquests altres presentadors i implicaria un estudi més ampli i en profunditat.

Arribats a aquest punt és interessant posar de manifest la idea que els colors que responen a una forma de vestir més conservadora (els que s'han comentat fins al moment) són aquells que es veuen en els informatius de les cadenes que més reflecteixen aquesta ideologia.

Altres colors que també apareixen en els informatius d'Antena 3, tot i que en menor mesura que els ja mencionats, són el verd, el granat i el vermell. El verd i el vermell també formen part dels colors que Lüscher anomena primaris. Per aquest autor i com ja s'ha explicat en el marc teòric d'aquest treball, el verd representa la capacitat d'afirmar-se a un mateix. Aquest concepte el podríem relacionar directament amb la feina que fan aquests presentadors. Ells apareixen en pantalla, i de fet són els periodistes que participen en l'informatiu que més estona estan davant de la càmera,

presentant-se i mostrant-se constantment davant d'una audiència. D'aquesta manera, han de reforçar la seva presència pel que fa a la seva persona.

Si ens basem en la definició que De Bono ens ofereix d'aquest color, ell afegeix un altre concepte que és el de creativitat, noves idees i noves opcions. Parlar de creativitat en els informatius no seria gaire encertat, ja que aquest tipus de programes tenen unes característiques pel que fa al gènere que són molt marcades i molt clares. A més, aquests elements els coneix tant l'emissor com el receptor i per això no hi té tanta cabuda aquesta creativitat, que podria desconcertar l'audiència o entorpir la comunicació entre aquestes dues persones.

Sí que és cert que hi ha programes informatius que aposten per aquesta creativitat. Per exemple, en El Intermedio s'expliquen informacions contrastades i verídiques, però no ho fan de manera convencional, sinó que incorporen l'humor i és precisament això el que fa que es consideri un programa d'entreteniment més que no pas un informatiu. Així doncs, veiem que el concepte de creativitat no té tanta cabuda en els programes als quals nosaltres ens referim, tant pel fet que podria alterar la transmissió de les informacions, com perquè podria trencar amb la seriositat i formalitat que interessa mantenir-hi.

Per tant, segons aquesta segona definició, el color verd no seria precisament dels colors més encertats per un telenotícies. Tot i això, les tonalitats d'aquest color que hem vist en els presentadors tendeixen a ser bastant fosques i apagades, que ja hem vist que són tonalitats que ajuden a transmetre formalitat. A més, només s'opta per aquest verd en ocasions molt puntuals i per la corbata, no pels trajos ni d'altres peces de roba més visibles. I, de fet, l'hem trobat exclusivament en els informatius d'Antena 3 i en cap ocasió l'hem mencionat ni en els de Tv3, ni en els de Telecinco. Malgrat això, cal tenir present que aquesta anàlisi s'ha dut a terme durant el mes de gener, per la qual cosa els presentadors i les presentadores vesteixen amb roba d'hivern. És possible que l'època de l'any també influeixi en els colors de les peces de roba que porten. Així doncs, podria ser que en els mesos de primavera i estiu es tendeixi a fer servir colors més clars i llampants, però això no ho podem conèixer amb aquest treball. Aquesta és una de les seves limitacions que creiem important posar de manifest.

Ja hem avançat, fa uns pocs paràgrafs, que un altre dels colors que apareix en aquests programes és el vermell. Per Lüscher aquest color denota immediatesa i excitació, dos conceptes claus en el periodisme i, sense dubte, en la feina dels presentadors d'informatius. Ara bé, en el cas d'Antena 3 es tracta d'un color escollit en comptades ocasions i que mai és el predominant en la vestimenta del presentador en qüestió, sinó que sol ser utilitzat per peces de roba més petites com podria ser la corbata, i sol anar acompanyat dels altres colors.

La immediatesa és un principi bàsic del periodisme, ja que sempre s'ha d'intentar transmetre les notícies el més ràpid possible. Si tenim en compte aquest aspecte, tindria sentit que els presentadors vestissin de color vermell. No obstant això, hi ha força més tendència a relacionar aquest color amb el que és emocional, intens, tal com diu De Bono. En aquest sentit, vestir únicament amb aquest color podria produir una sensació d'excessiva intensitat i càrrega emocional i això podria justificar que en els informatius d'Antena 3 no sigui mai el color protagonista en la roba dels seus presentadors. Ara bé, fer ús d'aquest color podria fer referència, no tant a l'expressió de les mateixes emocions, sinó a una aproximació a les dels televidents, una forma, per tant, de fer l'informatiu més proper a l'audiència amb aquesta idea de connectar emocionalment.

En els informatius de Tv3 hem vist que aquest color es fa servir força més sovint que a Antena 3. Així doncs, no només és un color que serveix per a la corbata, sinó que també hi ha ocasions on la samarreta o els pantalons de la presentadora són completament vermells. A més, en aquesta televisió també es fa evident l'ús del color granat per la roba, un derivat del vermell. Tenint en compte el concepte de color excitant, podríem considerar que posar en pantalla a presentadors que vesteixin de vermell pot ser una forma de mantenir l'atenció dels televidents.

I en el cas de Telecinco, veiem que aquest color i el granat també s'escullen en alguna ocasió, però de forma molt puntual. Així doncs, hem vist que en un programa en concret la corbata del presentador és d'un color vermell apagat, que tira a granat, i en un altre la camisa de la dona és vermella. És, per tant, un color que es tria en les tres televisions, però del qual no se n'abusa massa.

l'únic color que apareix en tots els programes informatius analitzats d'Antena 3 i Telecinco i en molts dels de Tv3 és el blanc. Segons el Test de Lüscher, aquest color forma part d'una categoria diferent de la dels altres colors i considera que no té cap paper fonamental a l'hora d'analitzar els significats psicològics, sinó que simplement juga com a connector de tots els altres colors. Per altra banda, De Bono considera que el blanc denota neutralitat i que és una opció efectiva en qualsevol ocasió. A més, afegeix que aquest color implica una resposta centrada en la informació, una altra de les bases del periodisme i, per tant, d'aquests informatius. A part d'això, és un color que aporta lluminositat i contrasta molt amb les tonalitats fosques que porten els presentadors.

Hi ha alguns colors que hem vist que es fan servir per la roba dels presentadors de Tv3 que no apareixen en cap ocasió en els informatius d'Antena 3 ni Telecinco. En primer lloc, el color lila o violeta, que Lüscher qualifica de color secundari i que representa transformació, inestabilitat i immaduresa. Aquest color hem dit que és un dels que es fa servir per a la camisa d'home, però només en una ocasió i que no hem pogut relacionar amb les notícies ofertes en l'informatiu en qüestió. Això ens dificulta el fet de poder afirmar que té o no alguna relació amb el periodisme o els informatius, ja que ni es fa un ús reiterat d'aquest color al llarg de diversos programes, ni el podem relacionar amb el programa en qüestió. També trobem en aquest apartat el color marró, que denota poca vitalitat i està relacionat amb allò corporal i certs nivells d'estrès. Considerem que els informatius són programes que funcionen a un ritme força accelerat, tant en l'emissió en si com en la seva producció, tot i que no creiem que això sigui el que es vol transmetre a l'audiència. A més, ja hem dit que aquests dos colors, el lila i el marró, només els hem vist en els informatius de Tv3, i per això considerem que no en podem treure cap conclusió en clar sobre el fet de triar-lo. Es tracta d'un cas més aviat aïllat.

En el marc teòric també hem vist que hi ha certs colors que poden causar problemes a l'hora d'ajustar la il·luminació, com és el cas del color blanc. Pel que fa a la figura del presentador masculí dels informatius d'Antena 3, no es detecta cap problema causat per això. Així doncs, l'única peça blanca que porta és la camisa i es troba mig tapada per l'americana. El mateix cas l'hem vist en els informatius de Tv3 i Telecinco.

Ara bé, en el cas de la presentadora dels caps de setmana d'Antena 3, hi ha un dia en concret que sí hem vist que va completament blanca, malgrat això no captem cap problema d'ajust d'il·luminació, per tant no considerem el blanc una mala elecció per aquests programes, atenent que no dificulta la comunicació entre presentador i audiència.

Un altre dels aspectes que es feien evidents en el marc teòric del treball era que els colors i estampats atrevits no eren adequats per aquest gènere informatiu ja que podien fer que el televident restés importància o credibilitat a la informació. En els informatius de Tv3 hem vist que en cap cas es parla de colors arriscats, sinó més aviat de varietat de colors però amb tonalitats no massa llampants. També hem vist alguns estampats, però sempre de ratlles, quadres o puntets i en tots els casos bastant fins i, novament, de colors com el gris, el negre, el blau marí, el blanc, etc. A més, en cap cas vèiem que aquests estampats fessin cap efecte òptic amb la càmera, per tant tampoc interfereixen en aquest acte comunicatiu.

En els informatius d'Antena 3 no hem vist ni que s'arrisqués amb els colors, ni que es fes ús d'estampats en cap moment. En els de Telecinco, en aquest cas, se segueix el mateix patró que hem dibuixat a partir dels informatius d'Antena 3, exceptuant dues ocasions on la corbata té un estampat, però que és gairebé imperceptible.

Finalment, posàvem de manifest en el marc teòric que el fet de portar accessoris no era gens recomanable, ja que això podia provocar distraccions en l'audiència i que aleshores es perdés part de les informacions, però en cap de les tres televisions, ni els presentadors ni les presentadores, porten complements. El fet de no portar complements també és important perquè aquests poden fer sorolls que el micròfon podria captar, per exemple, en el moment de recolzar els braços a la taula. També comentàvem que aquelles camises, bruses o samarretes excessivament escotades o sense mànigues podrien provocar sensació de nu en plans molt tancats, però en cap dels tres informatius ens trobem amb aquesta situació. Recordem, per això, que aquesta anàlisi està feta del mes de gener i que, per tant, això podria canviar en els mesos d'estiu, quan és més comú portar roba sense mànigues o escots més pronunciats.

6.3. SOBRE GESTOS

La manera com gesticulen les persones aporta molta informació en l'acte comunicatiu. Tal com s'explica en el marc teòric d'aquest treball, mantenir les mans a les butxaques durant el discurs transmet desinterès per part de la persona que executa el gest, en canvi, comunicar amb les mans més obertes denota sinceritat i honestedat. És per això que els presentadors d'aquests informatius en tot moment mantenen els braços i les mans a la vista i, a més, mai gesticulen amb els punys completament tancats. És evident que a aquests presentadors els interessa mostrar-se oberts, sincers i honestos davant la càmera, ja que aquesta és la imatge que arriba a l'audiència, a qui han de generar confiança.

Pel que fa als informatius d'Antena 3, podem establir una diferència entre els moviments de braços que fa el presentador dels dies lectius i els del presentador dels caps de setmana. Tal com s'ha comentat anteriorment a l'anàlisi, el presentador dels dies lectius té una major tendència a mantenir els braços enganxats al tronc i a fer moviments menys expressius. Aquesta manera de gesticular denota una actitud més insegura i més tancada. Per tant, això ens podria fer considerar que aquest presentador pot tenir una major tendència a posar-se nerviós o que és més tímid que no pas el segon. Tal com explica Laia Servera (2020), la presentadora de l'Info K, el fet de portar una targeta fa que en molts casos la persona que parla es refugii darrere d'aquesta. En aquest cas, el presentador no en porta però manté les mans més aviat tancades i a l'alçada de l'estómac, una posició que podria indicar, també, que procura marcar aquesta petita barrera. Ara bé, és una mica arriscat afirmar que aquest presentador encara avui en dia es posa nerviós a l'hora de dur a terme un informatiu, ja que compta amb un llarg recorregut que l'ha d'haver fet agafar confiança i seguretat. Per tant, podria tractar-se més aviat d'una forma de gesticular que simplement ha adoptat aquest presentador.

Per contra, el presentador dels caps de setmana sí que porta targeta a les mans, però tampoc ho associaríem al concepte de "refugi" que comentava la Laia Servera, ja que els moviments amb els braços són molt més oberts i expressius. Fent referència al marc teòric, aquesta forma de col·locar les mans indicaria, més aviat, honestedat i

sinceritat. A més, els moviments molt més oberts indiquen una major naturalitat i comoditat en el discurs.

La mateixa dinàmica que la d'aquest segon presentador la trobem en els informatius de Tv3, on es fa un gran ús de les targetes o cartolines que els presentadors porten gairebé en tot moment a les mans. Ara bé, com hem comentat pels presentadors d'Antena 3, és interessant destacar que aquests són presentadors que tenen un gran recorregut en la televisió i que carreguen un gran nombre de programes a l'esquena i, per tant, aquest ús de les cartolines podria ser més aviat un element a mantenir en comú per tots els presentadors i en el qual poder veure el logo del telenotícies. Evidentment, en aquestes cartolines hi tenen informacions apuntades que els poden ajudar en més d'una ocasió, però tampoc veiem que les consultin massa, el que ens porta a pensar que és més decisió dels que estan per sobre seu, que no pas d'ells. No descartem, tot i això, que a algun dels presentadors sí que el pugui ajudar a sentir-se més segur.

Un aspecte que també s'ha observat en els presentadors dels informatius d'Antena 3 és el fet d'agafar algun objecte amb les mans mentre parlen, com és el cas del bolígraf o el full de paper que tenen sobre la taula. Aquest recurs no només l'utilitzen els presentadors dels informatius, sinó que és freqüent veure'l en diferents oradors quan estan realitzant un discurs. El fet de tenir quelcom a les mans permet canalitzar els nervis cap a aquest objecte. Malgrat això, en aquest cas considerem més adient afirmar que mantenen el bolígraf a les mans per si han d'anotar qualsevol cosa en un moment donat, així com que agafen el full per consultar-lo, no per qüestió de nervis. A més, podríem afegir que en el cas dels presentadors dels telenotícies, que tenen els gestos bastant limitats per l'enquadrament, el fet d'agafar algun objecte amb les mans mentre es duu a terme la locució, podria ser una manera de no mostrar-se totalment rígids i estàtics, sinó aportar una sensació de més naturalitat. En els informatius de Telecinco també hem observat que el presentador manté, sovint, un bolígraf a les mans, així com acabem de comentar dels presentadors d'Antena 3.

Pel que fa als tipus de gestos, al marc teòric s'ha comentat que n'hi ha de quatre tipus. Els primers són els icònics, que intenten expressar alguna cosa concreta; els

metafòrics, que fan referència a idees abstractes; els il·lustratius, que acompanyen el discurs; i els dítctics, que serveixen per assenyalar objectes.

No és fàcil saber exactament quin tipus de gestos fan en cada moment, tot i que es pot dir que la major part dels que es fan en els informatius d'Antena 3 fan referència als il·lustratius, ja que la seva funció és acompanyar el discurs. Així doncs, moviments amb les mans com per exemple aixecar lleugerament la mà i anar fent cops amunt i avall amb aquesta és una manera d'indicar afirmació i ressaltar les idees més importants durant el discurs. Altres exemples d'aquest tipus de gestos, que són els més comuns, són aixecar les dues mans de la taula i obrir-les lleugerament o anar expandint i tornant a acostar els braços al ritme del discurs.

També formen part d'aquest grup els moviments que es fan amb el cap al ritme del discurs. De fet, es diferencien dos moviments que es fan amb el cap. Els primers són els cops afirmatius durant el discurs. Normalment, aquesta forma de moure el cap indicaria "afirmació" o mostrar-se en acord amb allò que s'està explicant. Ara bé, en el cas dels presentadors dels informatius d'Antena 3 no es relacionaria aquest moviment del cap amb el fet que estiguin assentint, sinó que més aviat ajuden a marcar inicis i finals de frases, així com a emfatitzar algunes dades. D'aquesta manera, podríem definir que aquest tipus de moviment és una forma d'acompanyar el discurs i marcar-ne el ritme. El segon moviment és el d'inclinar el cap lleugerament cap a un lateral. Hi ha moments puntuals en què aquest moviment el fan de manera més remarcada. Això pot indicar, per exemple, que estan plantejant dues idees contraposades i intenten remarcar-ho col·locant-lo cap a un costat primer i després cap a l'altre. No obstant això, aquests segons moviments no són tan freqüents com els d'"afirmació" amb el cap.

En els informatius de Telecinco, els gestos il·lustratius també són els més explotats. De fet, podem dir que els presentadors d'aquest telenotícies en qüestió només fan moviments amb els braços i les mans per acompanyar el discurs i per posar èmfasi en algunes dades concretes. Malgrat això, hem vist que els gestos en aquesta televisió són mínims i que, a més, el pla tan tancat que es fa servir sovint dificulta veure'n els pocs que se'n fan. Així com hem vist amb els informatius d'Antena 3, a Telecinco

també es fan moviments amb el cap, que en tot moment serveixen també per acompanyar el discurs i en mai sembla que tinguin cap altra funció que aquesta.

En el cas de Tv3 també se segueixen aquests patrons. Vèiem, per exemple, que la presentadora d'esports tendia a anar aixecant i recolzant la mà a la cartolina segons el desenvolupament del discurs. També s'ha comentat que quan els gestos amb les mans es veuen més limitats, és lleugerament notable un augment dels moviments amb el cap. Això ens indica també una forma de gesticular acompanyant el discurs. Es tracta de moviments molt simples i subtils, com ja explicava McNeill (1993). Malgrat això, aquest tipus de gestos no són els que més destaquen en aquesta cadena, sinó que aquí són més evidents els díctics.

Ha quedat clar amb els exemples que hem presentat en l'apartat de les anàlisis que en els informatius de Tv3 juga un paper important el fet d'assenyalar: la pantalla del costat, el company a qui se li dóna pas, els elements del plató virtual, cap a càmera per donar pas a les imatges, etc. Així doncs, veiem que aquests presentadors assenyalen tant els elements físics com ho poden ser els companys o les imatges que tenen a la pantalla del costat, com els elements intangibles com ho podria ser l'inici de les imatges que passaran per pantalla. McNeill ja contemplava aquestes dues formes de dur a terme aquest gest en la seva classificació.

Els gestos díctics també es fan servir en els informatius d'Antena 3. Són els que fa el presentador quan aixeca només el dit índex i assenjala a terra. Per McNeill, els díctics són els que ens serveixen per fer referència a coses, però també a expressions de temps com el "passat". Tenint això en compte, podríem relacionar aquesta forma de gesticular amb el fet de voler remarcar una expressió com per exemple "aquí", fent referència al present (ara), o al territori.

Aquests gestos no els hem percebut per part dels presentadors dels informatius de Telecinco. Així doncs, en cap moment ens assenyalen, amb els gestos, cap element del seu voltant.

També hi ha una sèrie de moviments que fan els presentadors dels informatius d'Antena 3 que els podríem classificar com a icònics. Així doncs, són els que fa el

conductor dels programes del cap de setmana quan uneix el dit índex amb el dit polze fa referència a alguna dada o aspecte concret.

Un cop mencionat tot això cal mencionar que hi ha persones que tenen tics a l'hora de gesticular i que fan aquests moviments independentment del significat que tingui el gest en qüestió. Per tant, caldria saber si aquests presentadors tenen o no algun tic que caldria obviar a l'hora d'analitzar-lo.

En cap moment hem observat que els presentadors d'aquestes televisions es toquin o tapin la cara ni la boca, ni es portin les mans al coll, per tant hem de descartar totes les idees que relacionàvem amb aquests tipus de gestos. Tampoc recolzen les mans a la cintura en cap moment ni deixen el pit més exposat que la resta del cos, pel que tampoc podem considerar que es mostrin amb agressivitat. A més, fèiem referència al fet que una forma de denotar nerviosisme a través dels gestos era ajuntant o entrellaçant els dits de les mans, però en cap ocasió els presentadors d'aquesta televisió ofereixen aquesta imatge, el que ens ajuda a confirmar que l'ús de targetons o el fet de mantenir un bolígraf entre mans no ens ho hem de prendre com una mostra de nervis.

6.4. SOBRE EXPRESSIÓ FACIAL I MIRADA

Pel que fa a aquesta categoria, cal destacar que cada persona ho gestiona de diferent manera. Així doncs, hi ha persones que tendeixen a ser més o menys expressives en funció del seu caràcter o les seves vivències. No obstant això, la forma com gesticulem amb la cara pot aportar molta informació del que estem explicant i de com és la persona que parla (si és més o menys oberta, expressiva o alegre entre d'altres).

Per parlar sobre l'expressió facial tindrem en compte les sis emocions que Paul Ekman (1972) va determinar com a bàsiques. Aquestes són la tristesa, la ira, la sorpresa, la por, l'alegria i el fàstic. A més, tindrem present el Sistema de Codificació de l'Acció Facial d'aquest mateix autor (1981) que permet descriure les emocions a partir dels moviments de les diferents parts de la cara.

Una de les zones facials on més s'aprecien els moviments és en les celles, que sovint s'acompanya amb moviments en la zona dels ulls. Així doncs, aixecar-ne una pot indicar interès, mentre que aixecar-les totes dues pot indicar sorpresa o èmfasi.

Pel que fa als presentadors dels informatius, aixecar les celles és un recurs que duen a terme moltes vegades mentre estan parlant. Si tenim en compte la funció que aquests fan, que és informar, podríem relacionar aquest moviment amb la necessitat de posar èmfasi en allò que estan dient o la sorpresa a l'hora de donar alguna dada o informació determinada.

Quan els presentadors mantenen les celles més abaixades i les pressionen lleugerament transmeten un posat més seriós. A més, tal com s'explica en el marc teòric, el fet de mantenir els llavis tancats i pressionats, també ajuda a transmetre aquesta sensació. Paul Ekman (1972) menciona, atenent aquestes expressions, l'emoció de la ira. Ara bé, això no és el que aquests presentadors pretenen transmetre, sinó que aquest posat més "enfadat" vindria a ser, més aviat, una expressió de major seriositat i formalitat.

Vèiem que el presentador d'Antena 3 d'entre setmana i el de caps de setmana no eren igual d'expressius. El primer tendeix a mantenir un posat més rígid i poc expressiu, però el segon és tot el contrari. Aquest aixeca més les celles i obre més els ulls quan està parlant. Normalment aquesta expressió es relaciona amb la sorpresa. Així doncs, el presentador podria estar donant alguna dada o alguna informació impactant i d'aquí el fet d'exposar-ho a l'audiència amb l'expressió de sorprès. No obstant això, també hi ha un altre aspecte que s'atribueix al fet d'aixecar les celles. Parlem de l'èmfasi. Tal com explica Sandra Burgos (2019), coach de llenguatge corporal, les persones aixequen les celles per emfatitzar o atraure l'atenció de l'espectador. A més afegeix que, durant un discurs, anar variant les expressions facials (aixecar les celles de tant en tant) fa que la persona que escolta estigui més atenta i pari més atenció. Si fem referència als informatius, doncs, seria més normal atribuir aquest moviment de celles a aquesta segona opció. És a dir, és una forma d'emfatitzar certes dades i mantenir l'atenció dels espectadors.

En els presentadors de Tv3 hi ha força semblança amb el que s'ha comentat d'Antena 3. Els moviments que fan amb les celles és també un recurs que l'utilitzen tots els presentadors. Ara bé, hi ha alguns que remarquen més que d'altres aquest gest. En el cas de Telecinco, passa exactament el mateix que a les altres dues cadenes.

També hi ha altres parts de la cara que ajuden a expressar certes emocions. Ara bé, cal tenir en compte que el posat que mantenen els presentadors tendeix a ser un posat més aviat seriós i sense expressar gaires altres emocions més enllà de les ja mencionades, ja que s'han de mostrar neutres i imparcials davant la informació que donen. A més, també han de transmetre seguretat i aquesta expressió més seriosa hi juga un paper fonamental. Aquesta tendència la mantenen tots els presentadors de les tres cadenes (Antena 3, Tv3 i Telecinco).

Cal dir, per això, que en l'anàlisi dels informatius de Tv3 s'ha pogut observar que altres parts de la cara com els llavis, la forma com estan oberts o tancats els ulls i les arrugues que apareixen en zones de la cara com el front, ens han permès identificar algunes emocions diferents de les que havíem vist en les altres dues cadenes. Entre elles destaca, sobretot, l'alegria, que vèiem que la transmetia, principalment, la presentadora d'esports. Així doncs, aquesta manté, al llarg de tots els informatius, un lleuger somriure que ajuda a trencar una mica amb la gran seriositat de la resta de presentadors. En el cas dels informatius de Telecinco, només hem percebut aquest lleuger somriure en el presentador durant el primer telenotícies de l'any, i en el cas d'Antena 3 això no s'ha vist en cap ocasió. Recordem, però, que d'Antena 3 no s'ha analitzat el presentador d'esports, ja que pel format no està inclosa aquesta secció en l'informatiu.

Pel que fa a la mirada, recuperem la importància de mantenir el contacte visual durant el procés comunicatiu. Tenint això en compte, els presentadors haurien de mirar sempre a càmera mentre parlen per aconseguir fer arribar el missatge als espectadors de la forma més directa possible. Laia Servera (2020) també es mostra d'acord amb això i afegeix que mantenir la mirada durant l'acte comunicatiu transmet una sensació de major proximitat. És evident que presentador i audiència no es poden mirar directament als ulls, però el fet que el presentador mantingui gairebé en tot moment la mirada a càmera simula aquesta acció de mirar a l'altra persona, malgrat que en aquest cas l'altra persona es trobi en qualsevol altre lloc, davant d'un televisor.

Podem veure clarament que tant en el cas dels presentadors d'Antena 3, com de Tv3 i de Telecinco se segueix el mateix patró. Tots mantenen contacte visual directe amb

la càmera durant la major part de l'informatiu i tan sols desvien la mirada en unes poques ocasions.

Tal com s'explica al marc teòric, desviar la mirada també genera un impacte en l'espectador i pot tenir diferents significats com ara inseguretat o reflexió. També s'ha comentat que el fet de mirar cap a una altra banda pot voler dir que la persona es desentén de l'acte comunicatiu, tot i que aquest aspecte no el relacionaríem de cap manera amb els presentadors dels informatius analitzats, sinó més aviat el contrari.

Pel que fa als informatius d'Antena 3, hem trobat diversos moments on els presentadors desvien la mirada. Una d'aquestes ocasions és quan estan parlant de gràfics o dades que apareixen al seu darrere o al seu costat. En aquests casos, el presentador en qüestió se situa una mica més de perfil i amb la mirada dirigida cap a la pantalla on es veuen les dades i així s'aconsegueix que l'espectador es fixi en la informació més que no pas en el presentador. Un altre dels moments en què desvien la mirada és quan miren el paper. En aquesta situació, el presentador no té la intenció d'emfatitzar res en concret, sinó que simplement necessita consultar-lo.

En el cas de Tv3, els presentadors també desvien la mirada quan volen centrar l'atenció en alguna informació concreta, com per exemple quan apareixen gràfics o quan volen llegir la targeta de les mans. Així doncs, podem veure que aquest tret és compartit amb els informatius d'Antena 3. En el cas dels de Telecinco, quan el presentador dirigeix la mirada cap a baix ho fa, com hem vist amb els altres presentadors, per consultar o donar un cop d'ull al guió que té sobre la taula o a les mans. Com s'ha mencionat en alguna ocasió anterior, els presentadors d'aquestes televisions tenen un llarg recorregut periodístic i això ens ajuda a descartar la idea que a través de desviar la mirada mostrin nerviosisme o vergonya.

Hi ha un altre moment en què hem identificat que els presentadors d'aquestes cadenes desvien la mirada. És quan es donen pas entre ells. Tal com s'explica al marc teòric, és una manera de centrar l'atenció en la persona a la qual es dirigeix la paraula i ajuda a mantenir una continuïtat en el discurs.

En el cas dels informatius de Tv3, això es veu clarament quan el presentador principal dona pas a la d'esports. En aquest cas, considerem que aquest canvi de mirada ajuda

a interpretar el canvi de secció que es produeix. Així doncs, es passa de les notícies de caràcter general a les d'esports. Si no s'utilitzés aquest recurs, el canvi de temàtica seria més brusca. D'aquesta manera, considerem que és encertat que els presentadors es mirin entre ells per donar-se pas, per transmetre una sensació de continuïtat a l'informatiu i per guiar així la mirada dels espectadors.

El cas d'Antena 3 també segueix el mateix patró i, a més, trobem que de vegades, i quan el pla engloba a més d'un presentador, mentre el principal està parlant, l'altre el mira de tant en tant, en lloc de posar la mirada a la càmera. Això també ajuda a centrar més l'atenció en la persona que parla. Aquest recurs també l'hem trobat en els informatius de Telecinco.

Així doncs, el fet de desviar la mirada cap al company o la companya en els casos dels informatius on hi ha dos presentadors pot tenir, atenint-nos al que hem comentat fins al moment, dues funcions diferents. La primera, ajudar a l'espectador a seguir el discurs i avisar-lo que la següent persona en parlar serà aquest altre presentador. I la segona, donar més naturalitat en el discurs pel que fa a la idea de mirar-se als ulls quan dues o més persones estan duent a terme un acte comunicatiu.

Finalment, en alguns informatius d'Antena 3 apareixen persones convidades. En aquests casos, els convidats no miren directament a càmera, sinó que durant el procés comunicatiu el convidat i el presentador són els qui mantenen el contacte visual i, en tot cas, el presentador és qui de tant en tant es dirigeix a càmera per connectar aquest personatge amb l'audiència.

En el cas de Telecinco i Tv3 no hi ha hagut convidats en cap dels programes informatius del més analitzat.

6.5. SOBRE POSTURA

Recordem ràpidament que a l'inici d'aquest treball plantejàvem la idea de l'"eco" de la postura i, per tant, la posició corporal que adopten aquests presentadors podria estar regida per aquesta idea. Així doncs, podria ser que aquestes postures semblants entre presentadors vinguin d'imitar-se "generació rere generació". Ara bé, aquesta és una idea que només podem plantejar però a la que no podem assegurar perquè això implicaria un treball diferent d'aquest.

Quan parlem de postura fem referència al conjunt de moviments que els presentadors fan amb el cos, a nivell més general que quan parlàvem de gestos, i la manera com estan col·locats. En aquest cas, trobem que en les tres cadenes hi ha força patrons comuns, però hi ha varietat respecte a si els presentadors estan drets o asseguts al llarg de l'informatiu. En el cas d'Antena 3, per exemple, hi ha moments en què estan drets i d'altres en què se'ls veu asseguts, en els informatius de Tv3 sempre estan dempeus tot i que no sempre al mateix lloc, i a Telecinco sempre estan asseguts.

En una entrevista que es va fer pel programa de la cadena SER, Vicente Vallés (2016), presentador dels informatius d'Antena 3, va fer una breu menció sobre el fet de posar-se a peu dret o quedar-se asseguts. Ell mateix va comentar que els presentadors havien fet sempre l'informatiu asseguts, però que van començar a fer algunes notícies de peu per poder explicar i donar informacions de manera més interactiva, és a dir, mitjançant gràfics. També va afegir que és una forma de poder explicar notícies que no tinguin imatges. Així doncs, es poden explicar de manera més visual a partir d'aquests gràfics que realitzen.

Quan els presentadors estan drets, veiem que hi ha patrons força comuns pel que fa a la posició de les cames, tot i haver-hi alguns petits detalls que diferencien els diversos presentadors. El més ràpid de veure és que, en la majoria dels casos, quan aquests presentadors estan dempeus mantenen les cames lleugerament obertes i les van movent subtilment. A més, tots tendeixen a mantenir la postura que Christian Leis (2020) anomena "postura expansiva", aquella en la qual es mantenen els peus lleugerament separats i els braços mig oberts. Tal com diu Leis, aquesta posició del cos implica que la persona és totalment honesta amb el que està dient i és clau que els presentadors d'informatius transmetin això a la seva audiència.

Centrant-nos en els peus, veiem que també s'adopta una posició força semblant per part dels diferents presentadors dels informatius d'Antena 3 i Tv3, i és la de mantenir els dos peus a diferent alçada. De fet, tenir-ne un més avançat que l'altre transmet un major interès en l'acte comunicatiu i és una manera d'aproximar-se a l'altra persona. Si tenim en compte aquesta definició, podem afirmar que col·locar els peus d'aquesta manera és molt positiu durant l'informatiu, perquè es connecta més amb l'audiència.

Pau Forner (2020) considera que mantenir un peu més avançat que l'altre pot ser, també, un indicador que hi ha alguna cosa important cap a la zona on està apuntant el peu. En molts casos veiem que els presentadors de Tv3 fins i tot en mantenen la punta aixecada. Aquest gest podria ser comparable amb el de desviar la mirada cap a un punt concret. Així doncs, seria una forma d'assenyalar a qui s'està dirigint o al què s'està fent referència. Ho veiem, per exemple, quan el presentador assenyala amb la punta del peu a la pantalla on apareixia el corresponent a qui se li donaria pas.

Un altre tret comú entre aquests dos informatius és que en cap moment els presentadors creuen les cames, ja que això podria indicar una actitud introvertida i aquests presentadors han de mostrar-se oberts davant l'audiència.

A Telecinco, els presentadors apareixen sempre asseguts. Així doncs, no podem analitzar la posició de les cames, però sí que ho podem fer amb la dels braços i amb la inclinació del cos. Així veiem que també mantenen aquesta "postura expansiva". Aquests presentadors mantenen, durant la majoria dels programes, els braços oberts deixant el tronc al descobert i mai arriben a plegar els braços malgrat que en algunes ocasions acostin les mans o, en algun moment molt puntual, les arribin fins i tot a posar en contacte.

En cap cas hem de confondre aquesta inclinació del cos endavant amb la idea de treure pit. Aquesta segona denota agressivitat, poder i control sobre l'altra o les altres persones i en cap cas hi ha indicis que els presentadors vulguin transmetre o transmetin això. Es tracta més aviat d'una inclinació del tronc sencer, no d'una forma de posar el pit per davant de la resta del cos.

Pel que fa a la postura, més enllà de les cames, dels presentadors de Tv3, segueix mantenint els mateixos patrons que s'han comentat fins al moment. De fet, la postura del tronc i dels braços podria ser totalment comparable a la dels presentadors de Telecinco, i el mateix passa amb els d'Antena 3.

Ara bé, a Antena 3 hem vist una tendència a fer un lleuger balanceig amb el cos, diferent del que veiem a Telecinco i a Tv3, on parlàvem de mantenir la inclinació de forma més constant. Aquesta manera de moure el cos també indica una aproximació a la càmera i, per tant, a l'audiència. Si fos un moviment més bruscat, podria molestar i

fins i tot transmetre nerviosisme, però en aquest cas és molt suau i acompanya molt adientment el discurs.

Per últim, en el marc teòric mencionàvem que el fet d'amagar-se darrere d'alguna persona o objecte o mantenir algun element entre els interlocutors podria significar la cerca d'alguna protecció i que això denotaria inseguretat o por. En aquests informatius trobem que, sovint, els presentadors es troben darrere d'algun objecte, però no creiem que això s'hagi d'interpretar d'aquesta forma.

En el cas de Telecinco, on els presentadors sempre estan asseguts, hi ha una taula entre aquests i la càmera, però és un objecte amb utilitat. Així doncs, és on els presentadors hi tenen els papers i ordinadors per anar seguint el programa i, per tant, és molt necessària. En el cas d'Antena 3, quan apareixen asseguts també ho fan rere una taula, cosa que interpretem d'igual manera que en el cas de Telecinco i en el cas del presentador de caps de setmana té la targeta quan està de peus. Aquesta targeta també està sempre per davant del seu cos, però és també un element que necessita per fer l'informatiu, així com ho era la taula. Finalment, el mateix passa amb els informatius de Tv3, tant quan els presentadors es troben darrere de la taula, com quan tenen la targeta a les mans.

6.6. CONCLUSIONS FINALS

Al principi d'aquest treball plantejàvem algunes preguntes que ara, després de la recerca, ens disposem a respondre.

La primera que posàvem sobre la taula era si en els llibres d'estil de les televisions es menciona la comunicació no verbal i, en cas de resposta afirmativa, saber què se'n diu d'ella.

Ja hem vist en l'apartat de metodologia que dels primers passos per desenvolupar aquest treball va ser consultar el manual d'ús de la CCMA i alguns d'altres com el de Canal Sur per tenir una idea global. També s'ha comentat durant el treball que la CNV engloba molts aspectes i sí que és cert que en alguns llibres d'estil es mencionen trets puntuals que s'inclouen en aquesta CNV com, per exemple, la imatge personal, el disseny de vestuari o el disseny de caracterització, però es mencionen posant el centre d'atenció a la imatge que es dona i no pas a què es transmet respecte als missatges i conceptes associats. Hem vist, per exemple, que els colors poden tenir molta força a l'hora de transmetre missatges.

A més, en aquests manuals no hi ha cap apartat que se centri específicament en aquells aspectes que afecten de forma directa a la manera que tenen els presentadors de comunicar. Ens referim, doncs, a l'expressió facial, les mirades o els gestos, que considerem que són elements amb un pes important en el missatge que es vol transmetre i en el com es vol transmetre.

Després d'entrevistar la Laia Servera (2020), presentadora del programa informatiu infantil Info K de Tv3, hem pogut afirmar que en el llibre d'estil d'aquesta televisió no hi ha cap apartat dedicat a la comunicació no verbal, malgrat que afirma que potser se'n menciona alguna cosa al respecte en algun altre apartat. Tot i això, Servera no va ser capaç d'oferir-nos cap exemple referent a algun d'aquests possibles elements mencionats en el llibre, ja que deia no tenir-ne cap en ment.

D'altra banda i com a resposta que podria incloure a les altres dues televisions, Ana María Cestero (2020), Doctora en Filologia Hispànica per la Universitat d'Alcalà i experta en comunicació no verbal, afirma que aquests no són elements que calguin

mencionar en els llibres d'estil de les televisions de forma específica, sinó que els comunicadors els porten apresos de la universitat.

Ara bé, no podem afirmar que realment sigui així en les televisions de Telecinco i Antena 3 perquè no hem pogut conèixer si en aquests dos llibres d'estils es menciona la CNV ni què se'n diu d'ella en cas que sí que se'n parli. No hem obtingut resposta de cap comunicador d'aquestes cadenes.

A continuació, volíem saber si hi ha alguna forma concreta de comunicar no verbalment en les televisions. És a dir, si se segueixen algunes pautes. Després d'haver visualitzat durant el mes de gener del 2020 tots els informatius vespre de les tres televisions escollides (Antena 3, Tv3 i Telecinco), hem arribat a la conclusió que no hi ha una forma concreta i/o específica de comunicar no verbalment, però que sembla que hi ha força patrons que funcionen millor que d'altres en els informatius i que, per tant, els adopten tots o la majoria d'aquests presentadors. Parlem, per exemple d'alçar les celles per emfatitzar o, més generalment, mantenir un posat seriós al llarg de tots els programes.

Un dels elements que també hem vist que es manté força semblant en tots els informatius ha estat la vestimenta. Així doncs, considerem que es té present que algunes formes de vestir són més adients que d'altres per aquests programes, encara que hi hagi una mínima llibertat al respecte. Hem vist, per exemple, que en el cas dels homes es manté gairebé sempre el trajo fosc com a estil preferent per vestir, però en les dones hi ha molta més varietat, tant de tipus de peces de roba com de colors. Malgrat això, la connotació general d'aquesta vestimenta sempre és formal.

El que hem vist que sempre i sense excepcions es manté igual és el fet de posar la mirada a càmera mentre el presentador es dirigeix a l'audiència. Aquest aspecte sí que el considerem una forma concreta de comunicar no verbalment i que funciona tant en aquests informatius com en qualsevol altre acte comunicatiu. És evident que els interlocutors procuren mantenir el contacte visual mentre es desenvolupa aquesta comunicació, i també respecta aquest patró el fet de dirigir la mirada al company que es troba a plató en el moment de passar-li el torn de paraula.

Totes aquestes idees es relacionen directament amb la següent pregunta que plantejàvem. Volíem saber si dins d'una mateixa televisió i entre televisions tots els presentadors comuniquen, de forma no verbal, de la mateixa manera. Com hem comentat a la resposta anterior, no hi ha uns patrons exactes pel que fa a aquesta manera de comunicar, però sí que existeixen alguns elements comuns entre aquestes televisions. Tanmateix, això també depèn de la personalitat o manera d'expressar-se de cada presentador. Aquest concepte és el que a l'inici de les anàlisis hem definit com a "informatius d'autor". Ara bé, el concepte d'"eco de la postura" ens porta a plantejar que les maneres de presentar dels més influents es poden acabar adoptant per la resta de presentadors i, per tant, pot ser que cada cop hi hagi unes maneres més uniformes de conduir aquests programes o, si més no, dintre de cada cadena (en aquest segon cas, podria ser que s'unifiquessin les maneres dins de la cadena i això la diferenciés de la resta de televisions). Per exemple, en el cas de Telecinco, Pedro Piqueras pot ser que tingui influència en la forma de comunicar no verbalment sobre els seus companys, o en el cas de Tv3, això podria passar amb Toni Cruanyes.

Finalment, volíem conèixer què es vol transmetre i/o què es transmet per part d'aquests presentadors amb cada element de la comunicació no verbal que hem analitzat (aparença, gestos, expressió facial i mirada i postura). Després de fer l'anàlisi, hem vist que cal diferenciar entre aquells elements que tenen un missatge associat i, per tant, poden influir en allò que s'està dient, mentre que n'hi ha d'altres que només acompanyen aquest missatge i ajuden a transmetre'l.

Pel que fa a la forma de vestir, hem vist que hi ha uns colors i peces de roba concrets que es mantenen en tots els informatius. Parlem dels colors foscos (negre, gris i blau fosc) i peces com el trajo, la camisa o l'americana. Aquí cal diferenciar entre aquests dos conceptes. Així doncs, veiem que la manera de vestir no incideix en el missatge, sinó en com es transmet (amb formalitat i seriositat), però que els colors tenen idees associades que sí que podrien afectar el contingut del missatge en qüestió.

La mirada ajuda a dirigir el missatge cap a l'audiència o al company a qui se li vol passar el torn de paraula. Mantenir aquest contacte visual fa que l'espectador rebi el missatge de forma directa i li atorga honestedat, precisió i veracitat. Així doncs, la

mirada té una gran influència en la transmissió del missatge i la seva connotació està relacionada, també, amb la manera com es transmet i no pas el què es transmet.

Els gestos són un element que considerem que acompanya el discurs, però que tampoc tenen una relació directa amb el missatge en si, sinó que funcionen de la mateixa manera en tots els actes comunicatius. Per exemple, la majoria dels gestos que fan amb les mans ajuden a posar èmfasi en algunes paraules o dades concretes per ressaltar que són importants, però no aporten informació sobre el contingut que s'està explicant.

La postura té una funció semblant als gestos, és a dir, acompanya el missatge. Per exemple, amb el lleuger balanceig del cos marquen el ritme del discurs i sembla que s'acostin una mica a càmera en alguns moments. Això ajuda a transmetre més proximitat amb l'audiència. A part, comparant les tres televisions, hem vist que no en tots informatius se segueixen els mateixos patrons pel que fa a l'estar drets o asseguts. En el cas de Telecinco sempre estan asseguts, a Antena 3 van variant i a Tv3 sempre estan dempeus. Ara bé, en aquest cas, això no influeix ni en el missatge ni en com es transmet. Veiem que és efectiu de les tres maneres.

Amb l'expressió facial passa el mateix que amb la vestimenta. Així doncs, alguns moviments com el d'alçar les celles només acompanyen el discurs, ajuden a marcar el ritme i a emfatitzar algunes parts (influeixen en el com es transmet el missatge), però n'hi ha d'altres que sí poden afectar el contingut del missatge en qüestió. Recuperem l'exemple del dia 1 de gener de 2020 de Telecinco, quan el presentador informava del primer bany de l'any a les platges i ho feia amb un lleuger somriure. Així doncs, el posat dels llavis, acompanyat de l'expressió general, pot determinar el caràcter de la notícia, és a dir, si es tracta d'una informació positiva o d'alguna que sigui més catastròfica.

Com a conclusió general, veiem que la CNV engloba molts elements que en el seu conjunt ajuden a definir, transmetre i acompanyar el missatge i l'acte comunicatiu. És evident, per tant, que cal tenir-la molt en compte en espais com els informatius de televisió i per això considerem que caldria mencionar-la en tots els llibres d'estil. Sense haver pogut confirmar si és així, sembla que en aquests manuals només es tenen en

compte els aspectes lingüístics pel que fa a la transmissió de les informacions o, si més no, és la part a la qual se li atorga un pes més important.

Hem vist que hi ha elements com la vestimenta i les expressions facials que influeixen directament en el missatge que es vol donar i/o en com es transmet aquest missatge. Per això creiem que mereixen un espai més detallat en aquests llibres d'estil i, fins i tot, en les universitats on s'ensenyen a aquests futurs comunicadors. Ara bé, som molt conscients que hi ha aspectes de la comunicació no verbal que depenen de forma directa del comunicador en qüestió, com ara la manera de gesticular o l'expressivitat facial, i que són molt més complicades de variar que no pas, per exemple, la vestimenta.

De fet, considerem que en els llibres d'estil hi hauria d'haver un espai dedicat a la comunicació no verbal on es mencionessin tots aquells elements que ajuden a comunicar de manera més efectiva i que, fins i tot, poden alterar el missatge. Caldria incidir especialment en aquells que no depenen tant de la persona en qüestió o que són més senzills de modificar. Els altres també s'haurien de mencionar, però de forma que cada comunicador els pogués portar al seu terreny per tal que no perdin la seva identitat.

7. REFERÈNCIES

Aparicio, E. C. (2007). *La des/reconstrucción de la comunicación en las sociedades de la información*. En crítica feminista y comunicación, p.82-109.

Burgos, S. (2019). *Interpretación Del Lenguaje Corporal: Levantar Las Cejas*. Febrer, 2020, de 30Kcoaching. Lloc web: <https://www.30kcoaching.com/interpretacion-del-lenguaje-corporal-levantar-las-cejas/>

Casablanca, L., & Chacón, P. (2014). *La moda como lenguaje. Una comunicación no verbal*. Asociación Aragonesa de críticos de arte, p.29.

Cestero, A. M. (març 31, 2020). Catedràtica de Filologia, Comunicació i Documentació per la Universitat d'Alcalà. [per videotrucada]. Barcelona.

Charles, E. (2013). *Los 3 Niveles de Formalidad en el Vestir Cotidiano*. Febrer, 2020, de emicharles.net. Lloc web: <http://www.emicharles.net/los-3-niveles-de-formalidad-en-el-vestir-cotidiano/>

Corbin, J. A. (2016). *Significados y curiosidades de los colores*. Desembre, 2019, de Cultura Inquieta. Lloc web: <https://culturainquieta.com/es/inspiring/item/10923-significados-y-curiosidades-de-los-colores.html>

Davis, F. (1998). *La comunicación no verbal*, Ed. Alianza, Madrid.

Davis, F. (2010). *La Comunicación No Verbal*. Ed. FGS, Madrid.

DeBono, E. (1985). *Six Thinking Hats*. Ed. Little, Brown and Co., Boston.

DePaulo, B. M., & Friedman, H. S. (1998). *Nonverbal communication*. Ed. Gilbert

de Senillosa, B. (2010). *El libro de la buena educación: Una guía completa de cómo comportarse en sociedad*. Ed. Grupo Planeta, Madrid.

Ekman, P., & Friesen, W. V. (1972). *Hand movements*. Journal of communication, p.353-374.

Forner, P. (2020). *Todo Lo Que Deberías Saber Sobre el Lenguaje Corporal*. Gener, 2020, de Habilidad Social. Lloc web: <https://habilidadesocial.com/el-lenguaje-corporal/>

García, J. L. (2000). *Comunicación no Verbal: Periodismo y medios audiovisuales*. Ed. Universitat, Madrid.

Haase, R. F., & Tepper, D. T. (1972). *Nonverbal components of empathic communication*. Journal of counseling psychology.

IDESCAT (2019). *Televisió. Repartiment de l'audiència. Per cadenes* [en línia]. CCMA. Desembre, 2019. Lloc web: <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=774>

Jesuïtes educació i Universitat Oberta de Catalunya. (2019). *¿Qué es la comunicación no verbal y cuáles son sus canales?*. Gener, 2020, de Universitat Oberta de Catalunya. Lloc web: <https://fp.uoc.fje.edu/blog/que-es-la-comunicacion-no-verbal-y-cuales-son-sus-canales/>

Leis, C. (2020). *33 técnicas de lenguaje corporal y no verbal que debes tener en cuenta*. Gener, 2020, de Aula CM. Lloc web: <https://aulacm.com/tecnicas-lenguaje-corporal-no-verbal/>

Lüscher, M. (1971). *The Luscher color test*. Simon and Schuster.

Luzón, V. (març 30, 2020). Doctora en Comunicació Audiovisual per la Universitat Autònoma de Barcelona. [per videotrucada]. Barcelona.

McNeill, D (1993). *Hand and mind: What gestures reveal about thought*. University of Chicago Press.

Mehrabian, A. (1972). *Nonverbal communication*. Ed. Transaction Publishers.

Oster, H., & Ekman, P. (1981). *Expresiones faciales de la emoción*. Estudios de psicología, p.115-143.

Pease, A., & Pease, B. (2010). *El lenguaje del cuerpo: cómo interpretar a los demás a través de sus gestos*. Ed.Amat, Barcelona.

Protocolo y Etiqueta. (2013). *El vestuario en Alemania*. Març, 2020, de Protocolo y Etiqueta. Lloc web: <https://www.protocolo.org/internacional/europa/el-vestuario-en-alemania.html>

Protocolo y Etiqueta. (2006). *Vestir en México. Vestuario para una reunión de negocios. Qué ponerse*. Març, 2020, de Protocolo y Etiqueta. Lloc web: <https://www.protocolo.org/internacional/america/vestir-en-mexico-vestuario-para-una-reunion-de-negocios-que-ponerse.html>

Rodríguez, J. J & Vallés, J. E (2015). *Contenidos y discurso comunicativo audiovisual y textual*. Ed. ACCI (Asoc. Cultural y Científica Iberoameric.).

Sánchez, G. (2009). *La comunicación no verbal. Estrategias de enseñanza y aprendizaje del español en China*. Instituto Cervantes, p.1-16.

Schefflen, A. E. (1964). *The significance of posture in communication systems*. Psychiatry, 27(4), 316-331.

Servera, L. (abril 10, 2020). Llicenciada en Comunicació Audiovisual i Presentadora del programa Info K – Super3. [per videotrucada]. Barcelona.

Statista (2019). *Televisión autonómica por tiempo diario de visionado y canal Cataluña 2018* [en línia]. Abigail Orús. Desembre, 2019. Lloc web: <https://es.statista.com/estadisticas/663461/television-autonomica-por-tiempo-diario-de-visionado-y-canal-cataluna/#statisticContainer>

Toledo, C. (2016). *Contacto visual y comunicación no verbal: todo empieza con una mirada*. Desembre, 2019, de analisisnoverbal.com. Lloc web: <https://www.analisisnoverbal.com/contacto-visual-y-comunicacion-no-verbal/>

Vallés, V. (octubre 1, 2016). Presentador dels informatius d'Antena 3. [per ràdio]. Madrid.